

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
водного господарства та природокористування

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра економіки підприємства і міжнародного бізнесу

07/01-48М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«Міжнародні економічні відносини»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Міжнародний бізнес»
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 2 від 08.10.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Міжнародний бізнес» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Венцурик А. М. – Рівне : НУВГП, 2025. – 110 с.

Укладач:

Венцурик А. М., кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства та міжнародного бізнесу.

Відповідальний за випуск: Кушнір Н. Б., кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу

Керівник групи забезпечення спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»: Красовська Ю. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Попередня версія методичних вказівок: 06-01-269М

© А. М. Венцурик., 2025
© НУВГП, 2025

Зміст

Вступ.....	3
1 Опис навчальної дисципліни.....	9
2 Мета та завдання навчальної дисципліни.....	9
3 Тематичний план навчальної дисципліни.....	10
4 Тематичний план практичних занять.....	12
5 Методи контролю та оцінювання навчальної діяльності студента	13
6 Методичні вказівки з підготовки до практичних занять, поточного і проміжного контролю та самостійної роботи.....	14
7 Завдання з підготовки до модульного та підсумкового контролю.....	105
8 Рекомендована література.....	109

Вступ

Навчальна дисципліна «Міжнародні економічні відносини», до вивчення якої ви приступаєте, дозволяє вивчити економіку сучасного взаємозалежного світу. Вона заснована на теорії ринкової економіки, розвиває її та є об'єднуючою ланкою курсів Мікроекономіки та Макроекономіки з прикладними економічними дисциплінами Міжнародна інтеграція, Міжнародна торгівля, Міжнародний бізнес, Економіка зарубіжних країн, Транснаціоналізація світової економіки, Міжнародна логістика, Міжнародне виробниче співробітництво, Міжнародна інвестиційна діяльність, Міжнародні валютні операції. Структура навчальної дисципліни дозволяє послідовно розглянути основні закономірності функціонування міжнародних економічних відносин.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі міжнародних економічних відносин. Вивчення форм, методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин.

Основними *завданнями* навчальної дисципліни є:

- вивчення сутності міжнародної економічної системи та закономірностей її розвитку, методів аналізу політико-правового, економічного, соціально-культурного середовища та інфраструктури міжнародної економічної діяльності;

- набуття знань про регулювання міжнародних економічних відносин, міжнародну валютну систему, методологію міжнародних розрахунків, процеси міжнародної економічної інтеграції;
- засвоєння категоріального апарату, що застосовується для аналізу процесів та явищ сучасного світового економічного розвитку;
- набуття умінь аналізувати стан і тенденції розвитку системи міжнародних економічних відносин, визначати проблеми й перспективи їх розвитку.

Предметом дисципліни є система міжнародних економічних відносин, що складаються між національними економіками країн світу в умовах глобалізації та інтеграції.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- *знати*: основні форми міжнародних економічних відносин; методи аналізу політико-правового, економічного, соціально-культурного середовища та інфраструктури міжнародної економічної діяльності; механізми та інструменти зовнішньоекономічної політики держави, основні характеристики міжнародної економічної інтеграції та глобалізації, основні проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України;
- *уміти*: використовувати набуті теоретичні знання для самостійного аналізу світогосподарських процесів; визначати показники обсягів, динаміки, результативності та ефективності міжнародних торговельних, інвестиційних, валютно-фінансових відносин на різних рівнях господарювання; використовувати емпіричний та статистичний аналіз стану міжнародного середовища для обґрунтування стратегій зовнішньоекономічної діяльності на макро- та мікро-рівнях при виході вітчизняних економічних суб'єктів на різні сегменти міжнародних товарних, фінансових, валютних ринків.

В результаті вивчення дисципліни здобувачі отримають наступні компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання,

що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

ФК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

ФК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

ФК9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

ФК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

Програмними результатами навчання є наступні:

ПРН16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

ПРН19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин

ПРН22. Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills): системне і аналітичне мислення, навички комунікації та робота в команді,

управління проектами, знання іноземної мови, лідерство, адаптивність і крос-функціональність, креативність, опанування мистецтва публічних виступів.

Самостійна робота здобувачів над курсом міжнародних економічних відносин передбачає: підготовку до практичних занять, самостійне опрацювання питань і тем, які не виносяться на практичні заняття, підготовку до контрольних заходів, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, підготовку до заліку/іспиту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з дисципліни виконується за обраною здобувачем темою з переліку тем, представлених у даних методичних вказівках.

Виконання ІНДЗ передбачає:

- опрацювання матеріалу відповідних розділів підручників (навчальних посібників);
- пошук у наукових журналах 2-3 статей, які висвітлюють аналізовану проблему та їх реферування (виклад основних ідей і пропозицій авторів);
- пошук статистичних даних та їх аналіз;
- складання звіту з ІНДЗ;
- презентацію ІНДЗ на практичному занятті (виступ до 10 хвилин).

Звіт з ІНДЗ повинен мати:

- титульну сторінку із зазначенням теми, прізвища автора та ін.;
- план роботи (*вступ, перше питання* – розкриття теоретико-економічних аспектів проблеми, *друге питання* – аналіз фактичних та статистичних даних, *висновки*);
- список використаної літератури та інформаційних джерел.

Обсяг звіту з ІНДЗ – 10 аркушів формату А-4.

Темати ІНДЗ

1. Еволюція міжнародних економічних відносин у XXI столітті: виклики цифрової та зеленої трансформації.
2. Україна у системі світового господарства: потенціал і ризики економічної інтеграції.

3. Модернізація міжнародної економічної системи: від глобалізації до регіоналізації.
4. Інфраструктура 4.0 як драйвер розвитку міжнародних виробничих мереж.
5. Трансформація міжнародного поділу праці під впливом автоматизації, штучного інтелекту та friendshoring.
6. Актуальність класичних теорій міжнародної торгівлі у сучасній глобальній економіці.
7. Новітні теорії міжнародної торгівлі та їх практичне підтвердження на прикладі країн G20.
8. Протекціонізм у XXI столітті: стратегія захисту чи гальмо розвитку?
9. Тенденції нетарифного регулювання: цифрові бар'єри, стандарти сталого розвитку, технічні вимоги.
10. Глобальна торгівля товарами і послугами: нова архітектура після пандемії та енергетичної кризи.
11. Платіжний баланс як індикатор зовнішньоекономічної стійкості країни: аналітичний підхід.
12. Глобальний ринок технологій: міжнародний науково-технологічний обмін і роль України.
13. Міжнародна міграція робочої сили: причини, наслідки та вплив на економічну безпеку держав.
14. Транснаціональні корпорації та міжнародний рух підприємницького капіталу: виклики для країн, що розвиваються.
15. Міжнародний кредит і глобальний борг: проблеми стійкості та ризики фінансової залежності.
16. Світовий фінансовий ринок: динаміка потоків капіталу, фінансові центри та роль офшорів.
17. Валютна політика в умовах нестабільності: досвід ЄС, США та країн, що розвиваються.
18. Моделі макроекономічної політики у відкритій економіці: уроки для України.
19. Сучасна міжнародна валютно-фінансова система: чи наближається кінець ери долара?
20. Європейська валютна інтеграція: ефективність функціонування євро та нові виклики ЄЦБ.

21. Роль МВФ і Світового банку у стабілізації економік, що перебувають у кризі: оцінка ефективності політик.
22. Глобальна економічна інтеграція: тенденції розвитку та їх вплив на світову рівновагу сил.
23. Європейська економічна інтеграція: нові політики, виклики та перспективи для України.
24. Глобалізація vs деглобалізація: економічна взаємозалежність чи нова ізоляція?
25. Глобальні проблеми людства: економічний вимір кліматичних змін і сталого розвитку.
26. Міжнародна конкурентоспроможність: фактори, рейтинги та шляхи підвищення позицій України.
27. Вплив цифрових технологій і штучного інтелекту на трансформацію міжнародних економічних відносин.
28. Геоекономічна конкуренція між США, ЄС і Китаєм: наслідки для країн Східної Європи.
29. Розвиток міжнародних економічних відносин у контексті воєнних і санкційних обмежень.
30. Україна на шляху до економічного відновлення: інтеграція у європейський та глобальний ринки.

За кожною з тем навчальної дисципліни здобувач самостійно повинен вивчити матеріал базового рівня, перевірити ступінь його засвоєння через самоконтроль, підготуватися до практичних занять, поточного контролю за темою або проміжного контролю за темами змістового модуля, що забезпечить належний рівень підготовки до підсумкового контролю знань (заліку/іспиту). Пропоновані методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи допоможуть Вам краще зорієнтуватися у вивченні нормативного матеріалу, зосередитись на базових категоріях, поняттях, моделях, зекономити час на пошук навчальної літератури.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Напрямок підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 9,0	Напрямок підготовки: 292 Міжнародні економічні відносини	Нормативна	
Модулів – 2	За спеціальністю Міжнародні економічні відносини	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		2-й	2-й
Загальна кількість годин - 270		Семестр	
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	3,4-й	3,4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, CPC – 6		Лекції	
		52	4
		Практичні	
		48	24
		Самостійна робота	
		170	242
		ІНДЗ	
		20	20
		Вид контролю – залік/іспит	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни є формування теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі міжнародних економічних відносин, форм методів та механізмів реалізації міжнародних економічних відносин.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення сутності міжнародної економічної системи та закономірностей її розвитку, методів аналізу політико-правового, економічного, соціально-культурного середовища та інфраструктури міжнародної економічної діяльності;

- набуття знань про регулювання міжнародних економічних відносин, міжнародну валютну систему, методологію міжнародних розрахунків, процеси міжнародної економічної інтеграції;

- засвоєння категоріального апарату, що застосовується для аналізу процесів та явищ сучасного світового економічного розвитку;

- набуття умінь аналізувати стан і тенденції розвитку системи міжнародних економічних відносин, визначати проблеми й перспективи їх розвитку.

Предметом дисципліни є система міжнародних економічних відносин, що складаються між національними економіками країн світу в умовах глобалізації.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- **знати:** основні форми міжнародних економічних відносин; методи аналізу політико-правового, економічного, соціально-культурного середовища та інфраструктури міжнародної економічної діяльності; механізми та інструменти зовнішньоекономічної політики держави, основні характеристики міжнародної економічної інтеграції та глобалізації, основні проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України;

- **уміти:** використовувати набуті теоретичні знання для самостійного аналізу світогосподарських процесів; визначати показники обсягів, динаміки, результативності та ефективності міжнародних торговельних, інвестиційних, валютно-фінансових відносин на різних рівнях господарювання; використовувати емпіричний та статистичний аналіз стану міжнародного середовища для обґрунтування стратегій зовнішньоекономічної діяльності на макро- та мікро- рівнях при виході вітчизняних економічних суб'єктів на різні сегменти міжнародних товарних, фінансових, валютних ринків.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістовних модулів і тем	Усього	у тому числі		
		л	п	ср
Модуль 1				
Змістовний модуль1. <i>Теоретичні засади та форми розвитку економічної діяльності у міжнародній економіці</i>				
Тема 1. Сутність та форми прояву міжнародних економічних відносин	10	2	2	6
Тема 2. Національні економіки у сучасному	10	2	2	6

світовому господарстві				
Тема 3. Міжнародна економічна система	10	2	2	6
Тема 4. Міжнародна виробнича інфраструктура та її підсистеми	10	2	2	6
Тема 5. Міжнародний поділ праці та його форми	10	2	2	6
Змістовий модуль 2. Міжнародна мікроекономіка: рух товарів				
Тема 6. Класичні теорії міжнародної торгівлі	10	2	2	6
Тема 7. Неокласичні та новітні теорії міжнародної торгівлі	5	2	-	3
Тема 8. Міжнародна торговельна політика: тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	10	2	2	6
Тема 9. Міжнародна торговельна політика: нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	10	2	2	6
Тема 10. Міжнародна торгівля товарами і послугами	10	2	2	6
Тема 11. Платіжний баланс: інструмент економічного аналізу	10	2	2	6
Змістовий модуль 3. Міжнародна мікроекономіка: рух факторів виробництва				
Тема 12. Міжнародний науково-технологічний обмін	10	2	2	6
Тема 13. Міжнародний рух робочої сили	10	2	2	6
Тема 14. Міжнародний рух підприємницького капіталу	10	2	2	6
Тема 15. Міжнародний рух позичкового капіталу	10	2	2	6
Тема 16. Світовий фінансовий ринок	10	2	2	6
Змістовий модуль 4. Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку міжнародної економіки в умовах глобалізації та економічної інтеграції				
Тема 17. Міжнародний валютний ринок та валютна політика	10	2	2	6
Тема 18. Макроекономічна політика у відкритій економіці за різних режимів обмінних курсів	10	2	2	6
Тема 19. Міжнародна валютно-фінансова система	9	2	-	7
Тема 20. Європейська валютна система: еволюція, інтеграція, виклики	10	2	2	6
Тема 21. Міжнародні валютно-фінансові інститути	10	2	2	6
Тема 22. Міжнародна економічна інтеграція	10	2	2	6
Тема 23. Європейська економічна інтеграція	9	2	2	5
Тема 24. Глобалізація економічного розвитку: виклики та глобальні проблеми людства	9	2	2	5

Тема 25. Міжнародна конкурентоспроможність національної економіки	9	2	2	5
Тема 26. Україна в системі міжнародних економічних відносин	9	2	2	5
Усього годин:	250	52	48	150
Модуль 2				
ІНДЗ	20			20
Усього годин:	270	52	48	170

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Аудиторних годин
Змістовий модуль 1.		
<i>Теоретичні засади та форми розвитку економічної діяльності у міжнародній економіці</i>		
1.	Сутність та форми прояву міжнародних економічних відносин	2
2.	Національні економіки у сучасному світовому господарстві	2
3.	Міжнародна економічна система	
4.	Міжнародна виробнича інфраструктура та її підсистеми	2
5.	Міжнародний поділ праці та його форми	2
Змістовий модуль 2.		
<i>Міжнародна мікроекономіка: рух товарів</i>		
6.	Класичні теорії міжнародної торгівлі	2
7.	Міжнародна торговельна політика: тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	2
8.	Міжнародна торговельна політика: нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі	2
9.	Міжнародна торгівля товарами і послугами	2
10.	Платіжний баланс як узагальнююча характеристика зовнішніх зв'язків відкритої економіки	2
Змістовий модуль 3.		
<i>Міжнародна мікроекономіка: рух факторів виробництва</i>		
11.	Міжнародний науково-технологічний обмін	2
12.	Міжнародний рух робочої сили	2
13.	Міжнародний рух підприємницького капіталу	2
14.	Міжнародний рух фінансового капіталу	2
15.	Світовий фінансовий ринок	2

Змістовий модуль 4.

Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку міжнародної економіки в умовах глобалізацій та економічної інтеграції

16.	Міжнародна валютна система та валютна політика	2
17.	Макроекономічна політика у відкритій економіці за різних режимів обмінних курсів	2
19.	Міжнародні валютно-фінансові інститути	2
20.	Міжнародна економічна інтеграція	2
21.	Європейська економічна інтеграція	2
22.	Глобалізація економічного розвитку	2
23.	Міжнародна конкурентоспроможність національної економіки	2
24.	Міжнародна економіка та Україна	2
<i>Усього годин:</i>		48

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється у формах:

3 семестр

- усного опитування та обговорення теми заняття на практичних заняттях, розв'язання практичних завдань (2 бали × 10 занять = 20 балів);
- виконання поточних контрольних робіт (3 бали × 10 робіт = 30 балів);
- захисту підготовленого звіту з індивідуального навчально-дослідного завдання (10 балів).

Поточний контроль: загальна сума балів – **60**.

Модульний контроль: виконання модульних контрольних робіт (20 балів × 2 роботи) - **40**.

Підсумковий контроль: залік – сума балів поточного та модульного контролів – **100**.

4 семестр

- усного опитування та обговорення теми заняття на практичних заняттях (1,5 бал × 14 занять = 21 бал);
- виконання поточних контрольних робіт (2 бали × 14 робіт = 28 балів);
- захисту підготовленого звіту з індивідуального навчально-дослідного завдання (11 балів).

Поточний контроль: загальна сума балів – 60.

Модульний контроль: виконання модульних контрольних робіт (20 балів × 2 роботи) - 40.

Підсумковий контроль: іспит – сума балів поточного та модульного контролів або сума балів поточного контролю та балів за іспит, зданий через центр незалежного оцінювання – 100.

Додаткові стимулюючі бали:

- участь в університетській предметній олімпіаді – 2 бали (призове місце – 5 балів);
- участь у Всеукраїнській предметній олімпіаді – 5 балів (призове місце – 10 балів);
- участь в Економічному турнірі – 5 балів;
- виступ з доповіддю на університетській студентській науковій конференції – 5 балів;
- виступ з доповіддю на Всеукраїнській студентській науковій конференції – 5 балів;
- публікація тез доповіді – 5 балів;
- публікація наукової статті – 10 балів.

6. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ПОТОЧНОГО І ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

3-й семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні засади та форми розвитку економічної діяльності у міжнародній економіці

Заняття 1. Сутність та форми прояву міжнародних економічних відносин

1. Сутність і етапи становлення міжнародних економічних відносин
2. Предмет, об'єкт і суб'єкти міжнародних економічних відносин
3. Форми міжнародних економічних відносин і сучасні тенденції

4. Методологія дослідження та функції міжнародних економічних відносин

■ **Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:**

- *Еволюція міжнародних економічних відносин у XXI столітті: виклики цифрової та зеленої трансформації (1)*
- *Вплив цифрових технологій і штучного інтелекту на трансформацію міжнародних економічних відносин (27)*
- *Розвиток міжнародних економічних відносин у контексті воєнних і санкційних обмежень(29)*

Ключові поняття: Міжнародні економічні відносини, суб'єкти міжнародних економічних відносин, об'єкти міжнародних економічних відносин, форми міжнародних економічних відносин, рівні функціонування МЕВ, світове господарство, глобалізація, регіоналізація, міжнародна спеціалізація, міжнародна кооперація виробництва, світовий ринок, географічний поділ праці, міжнародна економічна інтеграція, транснаціональні корпорації, міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталу, міжнародний рух робочої сили, міжнародний науково-технологічний обмін, валютно-фінансові відносини, платіжний баланс, міжнародна конкурентоспроможність, глобальні ланцюги доданої вартості, економіка знань, цифрова економіка, цифрова торгівля, економіка даних, методологія дослідження МЕВ, функції міжнародних економічних відносин.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що таке міжнародні економічні відносини та які їх основні ознаки?
2. Які історичні етапи становлення міжнародних економічних відносин можна виділити?
3. Хто є основними суб'єктами міжнародних економічних

- відносин?
4. Що є об'єктами міжнародних економічних відносин?
 5. Назвіть основні форми міжнародних економічних відносин.
 6. Які рівні функціонування МЕВ ви знаєте?
 7. У чому полягає зв'язок між міжнародними економічними відносинами та світовим господарством?
 8. Як глобалізація та цифровізація впливають на розвиток міжнародних економічних відносин?
 9. Які методи застосовуються для дослідження МЕВ?
 10. Які основні функції міжнародних економічних відносин у сучасному світі?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Що є предметом вивчення міжнародних економічних відносин?

- а) національна економіка
- б) економічні зв'язки між країнами світу
- в) фінансова система держави
- г) міжнародна політика

Хто є основними суб'єктами міжнародних економічних відносин?

- а) лише держави
- б) лише корпорації
- в) держави, міжнародні організації, підприємства, домогосподарства
- г) лише приватні компанії

Який із рівнів функціонування МЕВ відображає діяльність фірм і підприємств?

- а) мега
- б) макро
- в) мікро
- г) глобальний

До форм міжнародних економічних відносин належать:

- а) банківська справа
- б) міжнародна торгівля, рух капіталу, міграція робочої сили,

обмін технологіями

в) оподаткування

г) регіональна політика

Який чинник зумовлює розвиток міжнародних економічних відносин?

а) закритість економіки

б) міжнародний поділ праці

в) державна монополія

г) зниження продуктивності

Що таке світове господарство?

а) сукупність національних економік, взаємопов'язаних системою міжнародних відносин

б) внутрішній ринок країни

в) економіка однієї держави

г) сукупність компаній

Яка форма міжнародних економічних відносин передбачає рух фінансового капіталу між країнами?

а) міжнародний рух капіталу

б) міжнародна міграція

в) зовнішня політика

г) науковий обмін

Яке з наведених понять відображає нову форму МЕВ у цифрову епоху?

а) digital trade (цифрова торгівля)

б) бартер

в) протекціонізм

г) фізична міграція

Який метод не використовується для дослідження міжнародних економічних відносин?

а) системний

б) історичний

в) статистичний

г) геологічний

Основна функція міжнародних економічних відносин полягає у:

а) збільшенні податкових надходжень

б) забезпеченні взаємодії національних економік та розвитку

- світового господарства
в) обмеженні зовнішньої торгівлі
г) зниженні рівня конкуренції

Аналітична вправа

Виберіть одну країну (крім України) і коротко проаналізуйте її участь у міжнародних економічних відносинах:

- структура експорту та імпорту (3–5 основних товарів/послуг);
- ключові торговельні партнери;
- участь у міжнародних організаціях чи інтеграційних об'єднаннях.

Порівняйте ці показники з Україною (використайте дані за останні 3–5 років із джерел: Світовий банк, IMF, WTO, UNCTAD, Держстат).

Заняття 2. Національні економіки у сучасному світовому господарстві

1. Закономірності функціонування національних економік у світовому господарстві.
2. Показники відкритості та зовнішньоекономічної активності національної економіки.
3. Класифікація країн за рівнем економічного розвитку.
4. Місце України у сучасній світовій економіці

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Україна у системі світового господарства: потенціал і ризики економічної інтеграції (2)*

Ключові поняття: національна економіка, світове господарство, відкритість економіки, економічна взаємозалежність, зовнішньоекономічна діяльність, глобалізація, регіоналізація, міжнародна економічна інтеграція, індекс людського розвитку (ІЛР), валовий внутрішній продукт (ВВП), зовнішня торгівля, експорт, імпорт, платіжний баланс, економічне зростання,

*конкурентоспроможність, інвестиційна
привабливість, економічна політика держави*

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає сутність національної економіки як складової світового господарства?
2. Які фактори визначають рівень відкритості національної економіки?
3. Яким чином вимірюється відкритість економіки держави?
4. Які основні показники характеризують зовнішньоекономічну діяльність країни?
5. Які тенденції визначають сучасний розвиток світового господарства?
6. Як глобалізація впливає на взаємозалежність національних економік?
7. Які критерії використовуються для класифікації країн за рівнем економічного розвитку?
8. Чим відрізняються розвинені країни від країн, що розвиваються, та з перехідною економікою?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Що є основним показником рівня економічного розвитку країни?

- а) Рівень інфляції
- б) Рівень безробіття
- в) Валовий внутрішній продукт (ВВП)
- г) Платіжний баланс

Який показник характеризує ступінь відкритості економіки?

- а) Експорт – імпорт
- б) Відношення експорту та імпорту до ВВП
- в) Валові інвестиції
- г) Курс національної валюти

До якої групи належать країни з високим Індексом людського розвитку (ІЛР)?

- а) Країни, що розвиваються
- б) Країни з перехідною економікою
- в) Розвинені країни
- г) Найменш розвинені країни

Який із наведених факторів не належить до визначальних у відкритості економіки?

- а) Митна політика
- б) Валютний курс
- в) Географічне положення
- г) Рівень народжуваності

Що відображає показник експорту у структурі ВВП?

- а) Витрати держави
- б) Обсяг виробництва у внутрішній економіці
- в) Частку товарів і послуг, реалізованих за кордон
- г) Дефіцит бюджету

Який процес передбачає посилення взаємозалежності національних економік?

- а) Лібералізація
- б) Індустріалізація
- в) Глобалізація
- г) Регіоналізація

Який критерій не використовується для класифікації країн за рівнем розвитку?

- а) Валовий національний дохід на душу населення
- б) Індекс людського розвитку
- в) Частка сільського населення
- г) Структура економіки

Який показник характеризує активність країни у міжнародній торгівлі?

- а) Темп інфляції
- б) Обсяг зовнішньоторговельного обороту
- в) Рівень безробіття
- г) Розмір державного боргу

До країн із перехідною економікою належать:

- а) США, Німеччина, Японія

- б) Китай, Польща, Україна
- в) Індія, Бразилія, Нігерія
- г) Швейцарія, Сінгапур, Норвегія

Ситуаційна вправа

Після глобальних потрясінь 2020-2023 рр. (пандемія COVID-19, енергетична криза, війна в Україні) багато країн почали переглядати стратегії своєї участі у світовій економіці. Деякі держави зміцнюють внутрішній ринок і запроваджують елементи економічного протекціонізму (США, Індія), тоді як інші - навпаки, прагнуть глибшої інтеграції у світове господарство (Південна Корея, В'єтнам, Польща). Україна після 2022 року активізувала зовнішньоекономічні зв'язки з ЄС, однак стикається з викликами: руйнування виробничих потужностей, логістичні обмеження, нестача інвестицій та технологій.

Завдання для аналізу

Оцініть рівень відкритості економіки України - знайдіть показники експорту, імпорту та ВВП за останні 5 років, розрахуйте коефіцієнт відкритості, зробіть висновок про динаміку та тенденції.

Порівняйте стратегії економічного розвитку двох країн:

Країна А (США або Індія) - переважає протекціоністська модель.

Країна Б (Польща або В'єтнам) - інтеграційна, відкрита модель. Проаналізуйте:

- рівень відкритості;
- структуру експорту й імпорту;
- участь у міжнародних організаціях;
- економічні результати за останні 3-5 років.

Підготуйте аналітичний висновок

Яка модель розвитку є оптимальною для України: більш відкрита чи більш протекціоністська?

Запропонуйте 3 конкретні напрями зовнішньоекономічної політики для підвищення стійкості економіки України у світовій системі.

Заняття 3. Міжнародна економічна система

1. Структура та рівні міжнародної економічної системи (мега-, макро-, мезо-, мікрорівень)
2. Еволюція світового ринку та міжнародної економіки
3. Структура міжнародної економіки та чинники її розвитку
4. Сучасні трансформації міжнародної економічної системи та місце України

■ **Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:**

- *Модернізація міжнародної економічної системи: від глобалізації до регіоналізації (3)*

***Ключові поняття:** міжнародна економічна система, глобалізація, деглобалізація, мегарівень, макрорівень, мезорівень, мікрорівень, транснаціональні корпорації, світовий ринок, світова економіка, інтеграційні об'єднання, глобальні фінансові потоки, friendshoring, reshoring, fintech, зелена енергетика, digital economy, регіоналізація, конкурентоспроможність, міжнародна торгівля, екологічна трансформація, геополітика.*

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що являє собою міжнародна економічна система та які її основні рівні?
2. Які функції виконують мега-, макро-, мезо- та мікрорівень у сучасній світовій економіці?
3. Як транснаціональні корпорації впливають на формування міжнародного економічного середовища?
4. У чому полягає різниця між глобалізацією та регіоналізацією?
5. Які чинники впливають на розвиток міжнародної економічної системи у XXI столітті?
6. Як цифровізація змінює структуру світового ринку?

7. Яке значення має зелена трансформація (CBAM, декарбонізація) для міжнародної торгівлі?
8. Як війна в Україні вплинула на структуру міжнародної економіки?
9. Яке місце займає Україна у міжнародній економічній системі сьогодні?
10. Які основні виклики і можливості має Україна у процесі інтеграції до світового господарства?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Який рівень міжнародної економіки охоплює діяльність ТНК?

- а) мега
- б) макро
- в) мезо
- г) мікро

До мегарівня міжнародної економічної системи належить:

- а) діяльність регіональних торговельних угруповань
- б) зовнішньоекономічна діяльність підприємств
- в) інституції, що координують глобальну політику (G20, СОТ)
- г) міждержавна торгівля

Який чинник найбільше впливає на цифровізацію світової економіки?

- а) розвиток сировинних галузей
- б) fintech і штучний інтелект
- в) державна монополія на інформацію
- г) протекціонізм

Який із процесів характеризує деглобалізацію?

- а) створення зон вільної торгівлі
- б) friendshoring та reshoring виробництв
- в) розширення ЄС
- г) міжнародна спеціалізація

Що є прикладом екологічної трансформації міжнародної економіки?

- а) CBAM ЄС
- б) NAFTA
- в) розвиток офшорних зон

г) валютна інтеграція

Основною ознакою світового ринку є:

а) замкненість національних економік

б) наявність єдиної валюти

в) взаємозв'язок національних ринків через міжнародний поділ праці

г) автономність господарських систем

Який фактор найбільше впливає на формування глобальних економічних альянсів?

а) кліматичні зміни

б) геополітика та безпека

в) культурна спадщина

г) рівень народжуваності

Який сектор економіки стає провідним у XXI столітті?

а) промисловість

б) сільське господарство

в) послуги

г) будівництво

Яке місце посідає Україна у світовій економічній системі?

а) замкнена економіка

б) мала відкрита економіка

в) велика розвинена економіка

г) регіональний центр

Який документ ЄС передбачає вуглецеві мита для імпорту з країн-партнерів?

а) Green Deal

б) CBAM

в) Net-Zero Act

г) Energy Charter

Кейс-стаді: “Світова економіка в умовах нової глобальної архітектури”

Після 2020 року світова економіка зазнала суттєвих структурних змін. Пандемія, війна в Україні, енергетична криза, зміна торговельних маршрутів і нові технологічні центри (Індія, Південна Корея, В'єтнам) призвели до перебудови міжнародної економічної системи. Деякі аналітики говорять про

деглобалізацію, інші - про нову регіоналізацію та friendshoring, коли країни намагаються будувати безпечні ланцюги поставок серед союзників. ЄС формує “зелену” модель економіки, Китай розвиває ініціативу “Один пояс, один шлях”, а США зміцнюють свою роль у високотехнологічному виробництві. Україна, як відкрита економіка, активно інтегрується до європейського економічного простору, але стикається з викликами — війна, втрати інфраструктури, скорочення експорту, брак капіталу.

Аналітичні завдання:

Охарактеризуйте зміни у міжнародній економічній системі після 2020 року.

Які нові центри економічного впливу з’явилися?

Як змінилися торговельні зв’язки між основними регіонами світу?

Проаналізуйте процес friendshoring / reshoring.

Які галузі найбільше постраждали від глобальних збоїв у ланцюгах постачання?

Які країни виграли від перенесення виробництв?

Визначте місце України у сучасній міжнародній економічній системі.

Які галузі мають найбільший потенціал інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості?

Які реформи потрібні для посилення позицій України на світових ринках?

Сформулюйте рекомендації.

Яку стратегію розвитку міжнародних економічних відносин має обрати Україна?

Які партнерства або інтеграційні формати (ЄС, G7+, регіональні ініціативи) є найбільш перспективними?

Форма представлення результатів

- **Командна робота (3–4 особи).**
- Короткий звіт (2–3 сторінки) або презентація (до 7 слайдів).
- Використати реальні дані (WTO, IMF, World Bank, OECD, Мінекономіки).
- Обов’язковий елемент — **візуалізація** (таблиця, графік, карта або інфографіка).

Заняття 4. Міжнародна виробнича інфраструктура та її підсистеми й поділ праці та його форми

1. Поняття, сутність і класифікація міжнародної інфраструктури
2. Міжнародна виробнича інфраструктура: структура та функції
3. Основні підсистеми: транспортна, енергетична, комунікаційна
4. Цифрова та логістична інфраструктура у глобальній економіці

- **Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:**
 - *Інфраструктура 4.0 як драйвер виробничих мереж (4)*

***Ключові поняття:** інфраструктура, міжнародна виробнича інфраструктура, hard infrastructure, soft infrastructure, інфраструктура 4.0, цифрова інфраструктура, логістика, транспортна система, енергетика, комунікації, мультимодальні перевезення, smart logistics, відновлювана енергетика, ENTSO-E, кібербезпека, reshoring, friendshoring, глобальні ланцюги постачання, зелені технології, дунайські порти, індекс LPI*

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає сутність міжнародної інфраструктури та її роль у світовій економіці?
2. Яка різниця між «жорсткою» (hard) і «м'якою» (soft) інфраструктурою?
3. Які основні підсистеми формують міжнародну виробничу інфраструктуру?
4. Яке значення має транспортна інфраструктура для міжнародної торгівлі?

5. Як енергетична інфраструктура впливає на геополітичну стабільність світу?
6. У чому полягає роль цифрової інфраструктури в розвитку міжнародних відносин?
7. Як війна в Україні змінила логістичні маршрути та транспортні потоки?
8. Які чинники визначають ефективність логістики (за індексом LPI)?
9. Які переваги і виклики несе цифровізація логістики та транспорту?
10. Яке місце України в сучасній міжнародній інфраструктурній системі?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Який із прикладів належить до hard infrastructure?

- а) правова система
- б) залізнична мережа
- в) цифрові платформи
- г) банківська система

Що характеризує поняття «Інфраструктура 4.0»?

- а) класичні транспортні мережі
- б) поєднання фізичних і цифрових систем
- в) тільки виробничі об'єкти
- г) відсутність ІТ-технологій

Яка з країн є лідером за індексом логістичної ефективності (LPI)?

- а) Україна
- б) Сінгапур
- в) Польща
- г) Туреччина

Що є основною ознакою soft infrastructure?

- а) матеріальні споруди
- б) правові й фінансові інституції
- в) транспортні шляхи
- г) енергетичні ресурси

Який транспорт забезпечує найбільшу частку світової торгівлі?

- а) авіаційний
- б) залізничний
- в) морський
- г) автомобільний

Що зумовило розвиток альтернативних логістичних маршрутів в Україні?

- а) інтеграція до ЄС
- б) блокада Чорного моря
- в) зміна клімату
- г) дефіцит транспорту

Що є основою енергетичної інфраструктури світу?

- а) відновлювана енергетика
- б) викопні ресурси
- в) атомна енергія
- г) воднева енергетика

Яка технологія є ключовою для smart logistics?

- а) big data
- б) офлайн-аналітика
- в) ручне управління
- г) класичні бази даних

До якої категорії належить система ENTSO-E?

- а) фінансова інфраструктура
- б) транспортна мережа
- в) енергетична інфраструктура
- г) комунікаційна система

Яка країна є прикладом лідера цифрової держави?

- а) Естонія
- б) Китай
- в) Японія
- г) Індія

Кейс-завдання: “Інфраструктура як фактор конкурентоспроможності держави”

Ситуація: Країни світу змагаються не лише за ресурси, а й за якість інфраструктури. Сінгапур очолює рейтинги логістики (LPI 4,3), Німеччина — приклад високотехнологічного

транспорт, а Україна, попри війну, модернізує порти та енергетичну систему.

Завдання:

1. Оберіть дві країни (одну розвинену та одну країну, що розвивається).
2. Проаналізуйте їх інфраструктурну політику за такими критеріями:
 - транспортна система
 - енергетика
 - цифровізація
 - логістика та міжнародна інтеграція
3. Визначте, як рівень інфраструктури впливає на конкурентоспроможність.
4. Розробіть короткі пропозиції для України щодо післявоєнної відбудови з урахуванням концепції Інфраструктури 4.0.

Форма представлення:

- Міні-дослідження (2–3 сторінки) або презентація (до 6 слайдів).
- Використати статистичні джерела: *World Bank LPI, IMF, OECD, UNCTAD*.

Заняття 5. Міжнародний поділ праці та його форми

1. Сутність і фактори розвитку міжнародного поділу праці
2. Міжнародна спеціалізація виробництва та її види
3. Сучасні форми міжнародного кооперування та інтеграції
4. Участь України у глобальних ланцюгах доданої вартості

■ ***Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:***

- *Трансформація міжнародного поділу праці під впливом автоматизації, штучного інтелекту та friendshoring (5)*

Ключові поняття: міжнародний поділ праці, спеціалізація, кооперація, фактори МПП, глобальні ланцюги доданої вартості, аутсорсинг, офшоринг, ніершоринг, френдшоринг, reshoring, міжгалузева

спеціалізація, внутрішньогалузева спеціалізація, предметна спеціалізація, подетальна спеціалізація, технологічна спеціалізація, інтернаціоналізація виробництва, GVC, конкурентні переваги, індекс відкритості економіки, friendshoring, CBAM, деглобалізація.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що таке міжнародний поділ праці та які його основні рівні?
2. Які фактори визначають формування та розвиток міжнародного поділу праці?
3. У чому полягає різниця між загальним, частковим і одиничним поділом праці?
4. Які основні форми міжнародної спеціалізації виробництва ви знаєте?
5. Як глобальні ланцюги доданої вартості впливають на структуру світової торгівлі?
6. Які відмінності між офшорингом, аутсорсингом, ніершорингом і френдшорингом?
7. Як міжнародна кооперація сприяє розвитку високотехнологічних галузей?
8. Які сучасні тенденції впливають на міжнародний поділ праці (технологічні, кліматичні, політичні)?
9. Як CBAM ЄС може вплинути на участь України в міжнародному поділі праці?
10. Які переваги та ризики несе для України участь у глобальних ланцюгах доданої вартості?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Міжнародний поділ праці означає:

- а) розподіл праці всередині підприємства
- б) спеціалізацію країн на виробництві певних товарів і послуг
- в) перерозподіл доходів між галузями
- г) розподіл ресурсів у межах держави

Який вид МПП відображає поділ за сферами виробництва?

- а) одиничний
- б) частковий
- в) загальний
- г) комбінований

Основним чинником розвитку МПП у XXI ст. є:

- а) природно-кліматичні відмінності
- б) науково-технічний прогрес
- в) демографічні фактори
- г) культурні відмінності

До форм міжнародної спеціалізації належать:

- а) подетальна, предметна, технологічна
- б) товарна, валютна, інвестиційна
- в) національна, регіональна, світова
- г) корпоративна, інституційна

Що характеризує офшоринг?

- а) перенесення виробництва в країни з вищими витратами
- б) перенесення бізнес-процесів у країни з нижчими витратами
- в) створення спільних підприємств у межах однієї країни
- г) інтеграцію в межах митного союзу

Приклад аутсорсингу:

- а) створення нового заводу за кордоном
- б) передача обробки даних іншій компанії
- в) залучення внутрішніх працівників до нових проєктів
- г) вертикальна інтеграція

Який сучасний тренд спрямований на повернення виробництва ближче до споживача?

- а) офшоринг
- б) nearshoring
- в) аутсорсинг
- г) субконтрактинг

Глобальні ланцюги доданої вартості базуються на:

- а) локальному виробництві
- б) розподілі виробничих стадій між країнами
- в) ізоляціонізмі
- г) замкненій економіці

Який із чинників найбільше впливає на міжнародну кооперацію у XXI ст.?

- а) транспортні обмеження
- б) штучний інтелект і автоматизація
- в) аграрні цикли
- г) кліматичні зміни

Який приклад friendshoring?

- а) перенесення виробництва з Китаю до В'єтнаму
- б) створення заводу Tesla у Мексиці
- в) будівництво порту в Сінгапурі
- г) імпорт нафти з Саудівської Аравії

Робота у фокус-групах

Студенти діляться на 3–4 малі групи, кожна отримує аналітичне завдання:

Група 1: Які головні тенденції трансформації міжнародного поділу праці у XXI ст.?

Група 2: Як friendshoring, аутсорсинг і reshoring впливають на структуру глобального виробництва?

Група 3: Які можливості відкриває для України участь у нових ланцюгах доданої вартості ЄС?

Група 4 (опціонально): Які ризики несе надмірна залежність від міжнародного поділу праці для країн, що розвиваються?

Кожна група готує короткі висновки (3–4 тези).

Модульна контрольна робота №1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Міжнародна мікроекономіка: рух товарів

Заняття 6. Класичні теорії міжнародної торгівлі

1. Меркантилізм як предтеча теорії міжнародної торгівлі
2. Теорія абсолютних переваг Адама Сміта
3. Теорія порівняльних переваг Давида Рікардо
4. Модель Хекшера–Оліна: факторна забезпеченість і структура торгівлі

■ **Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:**

- *Актуальність класичних теорій міжнародної торгівлі у сучасній глобальній економіці (6)*

Ключові поняття: меркантилізм, позитивне торговельне сальдо, протекціонізм, політика «Вуу American», абсолютна перевага, порівняльна перевага, альтернативні витрати, спеціалізація, вигоди від торгівлі, автаркія, світова ціна, інтернаціональна вартість, фактори виробництва, модель Хекшера-Оліна, капітал, праця, ресурси, інтернаціональний поділ праці, глобальні ланцюги доданої вартості.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає суть меркантилізму як першої теорії міжнародної торгівлі?
2. Які основні принципи політики меркантилістів щодо експорту та імпорту?
3. У чому полягає теорія абсолютних переваг Адама Сміта?
4. Як формується вигода від міжнародної спеціалізації згідно зі Смітом?
5. У чому полягає відмінність між абсолютною та порівняльною перевагою?
6. Як теорія Рікардо пояснює вигоди від міжнародної торгівлі між країнами?
7. Які чинники визначають порівняльні переваги країни у світовій економіці?
8. Як модель Хекшера-Оліна пояснює структуру експорту та імпорту держави?
9. Які сучасні приклади підтверджують дію класичних теорій торгівлі?
10. Як концепції класичної школи відображаються у сучасних формах міжнародної торгівлі?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Який напрямок економічної думки вважав торгівлю головним джерелом збагачення держави?

- а) кейнсіанство
- б) меркантилізм
- в) монетаризм
- г) інституціоналізм

Основною метою меркантилістів було:

- а) збільшення внутрішнього споживання
- б) накопичення золота через активне торговельне сальдо
- в) розвиток сільського господарства
- г) обмеження експорту

Теорія абсолютних переваг пояснює торгівлю на основі:

- а) різниці у відносних витратах
- б) наявності унікальних ресурсів
- в) валютних курсів
- г) демографічних факторів

Хто є автором теорії порівняльних переваг?

- а) А. Сміт
- б) Д. Рікардо
- в) Е. Хекшер
- г) Д. Мілль

У чому полягає сутність порівняльної переваги?

- а) у можливості виробляти товар із нижчими абсолютними витратами
- б) у можливості виробляти товар із нижчими альтернативними витратами
- в) у контролі над валютним курсом
- г) у наявності великої кількості капіталу

Що, згідно з Хекшером-Оліном, визначає структуру експорту країни?

- а) географічне положення
- б) факторна забезпеченість
- в) валютна політика
- г) рівень споживання

Який сучасний приклад демонструє абсолютну перевагу?

- а) Україна - ІТ-аутсорсинг

- б) Саудівська Аравія - нафта
- в) Естонія - цифрові послуги
- г) Польща - автопром

Теорія Хекшера-Оліна стверджує, що країни експортують товари, які:

- а) використовують дефіцитні ресурси
- б) потребують імпорتنих технологій
- в) інтенсивно використовують надлишкові фактори
- г) виробляються за допомогою імпорту

Хто уточнив закон інтернаціональної вартості та розподіл виграшу від торгівлі?

- а) Д. Рікардо
- б) Дж. С. Мілл
- в) А. Сміт
- г) Е. Хекшер

Який із наведених прикладів найкраще ілюструє сучасну дію теорії порівняльних переваг?

- а) В'єтнам - текстильна промисловість
- б) США - імпорт нафти
- в) Канада - імпорт технологій
- г) ЄС - сільське господарство

Задача 1. Модель світової економіки представлена двома країнами – Канадою та Мексикою, які виробляють два види товарів – відеокамери і трактори. За умови залучення всіх ресурсів Канада здатна виробляти 500 відеокамер або 250 тракторів, Мексика – 200 відеокамер або 200 тракторів. В умовах автаркії Канада виробляє 300 відеокамер і 100 тракторів, Мексика – 100 відеокамер і 100 тракторів. В умовах вільної торгівлі на світовому ринку встановлюється мінове співвідношення 1 трактор = 1,5 відеокамери, а фактичні обсяги експорту й імпорту країн становлять 100 тракторів та 150 відеокамер.

Виконайте наступні завдання:

- 1) визначте альтернативні витрати виробництва товарів у кожній з країн;
- 2) визначте профіль спеціалізації країн у міжнародному обміні;
- 3) визначте торговельні можливості країн;
- 4) на основі вихідних даних та здійснених розрахунків

заповніть колонки таблиці 3-6:

Країни	Товари	Виробничі можливості країн	Виробництво та споживання в умовах автаркії	Виробництво в умовах спеціалізації	Торговельні можливості	Експорт (+), імпорт (-)	Внутрішнє споживання після спеціалізації та торгівлі	Виграш від спеціалізації та торгівлі
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Канада	відеока м							
	трактор и							
Мексика	відеока м							
	трактор и							

- 5) визначте виграш від спеціалізації та торгівлі для кожної країни, заповніть колонки таблиці 7-9;
- 6) за даними таблиці побудуйте криві виробничих та торговельних можливостей країн;
- 7) позначте на графіках відрізки, які відповідають експорту та імпорту країн;
- 8) позначте точки внутрішнього споживання до і після спеціалізації та торгівлі;
- 9) зробіть висновки відносно впливу міжнародного обміну на економічне зростання та добробут країн.

Задача 2. Модель світової економіки представлена двома країнами - Францією та Італією, які виробляють два види товарів - комп'ютери та телевізори. За умов повного використання всіх ресурсів економіки Франція здатна виробити 300 комп'ютерів або 300 телевізорів, Італія – 100 комп'ютерів або 200 телевізорів. За умов автаркії Франція виробляє і споживає 200 комп'ютерів і 100 телевізорів, Італія – 75 комп'ютерів і 50 телевізорів. В умовах вільної торгівлі на світовому ринку встановлюється мінове співвідношення: 1 комп'ютер = 1,5 телевізора, а фактичні обсяги експорту й імпорту країн становлять 100 комп'ютерів та 150 телевізорів.

Виконайте

наступні

завдання:

- 1) визначте альтернативні витрати виробництва товарів у кожній з країн;
- 2) визначте профіль спеціалізації країн у міжнародному обміні;
- 3) визначте торговельні можливості країн;

4) на основі вихідних даних та здійснених розрахунків заповніть колонки таблиці 3-6:

Країни	Товари	Виробничі можливості країн	Виробництво та споживання в умовах автаркії	Виробництво в умовах спеціалізації	Торговельні можливості	Експорт (+), імпорт (-)	Внутрішнє споживання після спеціалізації та торгівлі	Виграш від спеціалізації та торгівлі
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Франція	комп'ютери							
	телевізори							
Італія	комп'ютери							
	телевізори							

- 5) визначте виграш від спеціалізації та торгівлі для кожної країни, заповніть колонки таблиці 7-9;
- 6) за даними таблиці побудуйте криві виробничих та торговельних можливостей країн;
- 7) позначте на графіках відрізки, які відповідають експорту та імпорту країн;
- 8) позначте точки внутрішнього споживання до і після спеціалізації та торгівлі;
- 9) зробіть висновки відносно впливу міжнародного обміну на економічне зростання та добробут країн.

Заняття 7. Міжнародна торговельна політика: тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі

1. Свобода торгівлі та протекціонізм
2. Джерела й аргументи протекціонізму
3. Інструменти тарифного регулювання зовнішньої торгівлі
4. Економічні наслідки митних тарифів і сучасні тенденції

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- Новітні теорії міжнародної торгівлі та їх практичне підтвердження на прикладі країн G20 (7)
- Протекціонізм у XXI столітті: стратегія захисту чи перепона розвитку? (8)

Ключові поняття: *свобода торгівлі, протекціонізм, фритредерство, порівняльні переваги, мито, тарифна політика, адвалерне мито, специфічне мито, комбіноване мито, антидемпінгове мито, компенсаційне мито, преференційне мито, тарифна квота, протекціонізм нового покоління, зелений протекціонізм, економічний суверенітет, стратегічна автономія, економічний націоналізм.*

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що таке свобода торгівлі й протекціонізм, у чому їхні основні відмінності?
2. Які аргументи за і проти політики протекціонізму?
3. Які види мит застосовуються в сучасній міжнародній практиці?
4. У чому полягає різниця між адвалерним, специфічним і комбінованим митом?
5. Як антидемпінгове та компенсаційне мито впливають на міжнародну конкуренцію?
6. Які сучасні форми протекціонізму застосовуються у XXI столітті?
7. Як змінилася роль мит у контексті цифрової торгівлі?
8. Що таке “зелений протекціонізм” і “економічний суверенітет”?
9. Як формуються сучасні торговельні конфлікти між країнами?
10. Яке місце України у глобальній системі торговельної політики?

Тести: *визначте єдино правильну відповідь*

Що таке фритредерство?

- а) політика державного контролю над експортом
- б) політика свободи торгівлі
- в) політика валютного регулювання

г) політика імпортозаміщення

Протекціонізм передбачає:

а) зменшення податків для імпорту

б) державний захист внутрішнього ринку

в) повну лібералізацію торгівлі

г) зменшення державного втручання

Головним інструментом тарифного регулювання є:

а) квоти

б) субсидії

в) мито

г) ліцензування

Яке мито нараховується у відсотках до митної вартості товару?

а) специфічне

б) адвалерне

в) комбіноване

г) сезонне

Антидемпінгове мито застосовується для:

а) захисту молодих галузей

б) протидії продажу товарів нижче собівартості

в) збільшення державних доходів

г) стимулювання експорту

Компенсаційне мито накладається:

а) для зниження ціни імпорту

б) для нейтралізації впливу субсидій

в) для підтримки національної валюти

г) для регулювання валютного курсу

Яке з наведених понять стосується “інтелектуального” протекціонізму?

а) валютна девальвація

б) екологічні стандарти

в) зниження мит

г) експортне субсидування

Який документ ЄС запроваджує “вуглецеве мито”?

а) Paris Climate Accord

б) CBAM

в) Green Deal Industrial Plan

г) WTO Trade Pact

Яке твердження відповідає принципу “Buy National”?

- а) держава забороняє імпорту
- б) державні установи мають купувати товари національного виробництва
- в) країна встановлює високі імпортні мита
- г) компанії можуть інвестувати лише за кордоном

Який тип мита використовується для стимулювання торгівлі з країнами, що розвиваються?

- а) автономне
- б) преференційне
- в) сезонне
- г) антидемпінгове

Задача. Внутрішній попит на велосипеди малої країни А та їх пропонування описуються рівняннями: $Q_D = 3000 - 2P$; $Q_S = 3P - 1500$.

Іноземні експортери за світовою ціною велосипедів 600 доларів за од. готові поставити на ринок країни А необмежену їх кількість. Уряд країни А з метою захисту вітчизняних виробників велосипедів розглядає можливість запровадження ввізного мита на іноземні велосипеди в розмірі 100 доларів за од.

Виконайте наступні завдання:

- 1) визначте рівноважну ціну (доларів/од.) та рівноважну кількість велосипедів (од) на внутрішньому ринку країни А у закритій економіці;
- 2) проілюструйте графічно рівновагу у закритій економіці;
- 3) зробіть побудову до графіка, яка проілюструвала б пропонування велосипедів іноземних експортерів за світовою ціною, визначте обсяг попиту на велосипеди покупців країни А, обсяг пропонування її виробників велосипедів та обсяг імпорту у відкритій економіці;
- 4) зробіть побудову до графіка, яка проілюструвала б зміни у пропонуванні велосипедів з боку іноземних експортерів після запровадження ввізного мита, визначте обсяг попиту на велосипеди покупців країни А, обсяги пропонування її виробників велосипедів та обсяг імпорту;

- 5) позначте на графіку площі, які відповідають складовим втрат надлишку споживачів: ефекту перерозподілу (а), ефекту захисту (b), фіскальному ефекту (с) та споживчому ефекту (d);
- 6) визначте кількісно величини ефекту перерозподілу та ефекту захисту;
- 7) визначте кількісно величини фіскального та споживчого ефектів;
- 8) зробіть висновки відносно впливу ввізного мита на суспільний добробут країни, яка його запроваджує.

Мозковий штурм. Учасники колективно формулюють модель “розумного протекціонізму” для України, яка дозволяє:

- підтримувати національні виробництва;
- зберігати відкритість для інвестицій;
- відповідати стандартам ЄС і СОТ.

Заняття 8. Міжнародна торговельна політика: нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі

1. Кількісні методи регулювання міжнародної торгівлі
2. Приховані форми протекціонізму
3. Фінансові інструменти торговельної політики
4. Сучасні прояви нетарифного регулювання: технологічні, екологічні та санкційні обмеження

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Тенденції нетарифного регулювання: цифрові бар'єри, стандарти сталого розвитку, технічні вимоги (9)*

***Ключові поняття:** квота, контингент, ліцензія, ембарго, добровільне експортне обмеження, технічні бар'єри, стандарти, сертифікація, вимога місцевого контенту, державні закупівлі, внутрішні податки, експортне субсидування, демпінг, експортне кредитування, прихований протекціонізм,*

екологічні стандарти, санкції, регуляторна політика, технічні регламенти.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Які методи регулювання міжнародної торгівлі відносять до нетарифних?
2. У чому полягає різниця між квотою та контингентом?
3. Які види ліцензування застосовуються у міжнародній практиці?
4. Що таке добровільні експортні обмеження?
5. У чому полягає суть технічних бар'єрів у торгівлі?
6. Які приклади фінансових методів нетарифного регулювання ви можете навести?
7. Як прихований протекціонізм проявляється у політиці розвинених країн?
8. Яким чином нетарифні заходи можуть впливати на конкурентоспроможність?
9. Як міжнародні організації (зокрема СОТ) контролюють використання нетарифних обмежень?
10. Які тенденції формують нову хвилю нетарифного регулювання у світі?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Який із перелічених інструментів є нетарифним методом регулювання?

- а) мито
- б) квота
- в) податок на експорт
- г) преференційна ставка

Ліцензування у міжнародній торгівлі передбачає:

- а) встановлення мінімальної ціни
- б) дозвіл держави на здійснення імпорту або експорту
- в) оподаткування прибутків від зовнішньої діяльності
- г) надання державних субсидій

Добровільне експортне обмеження встановлюється:

- а) імпортером
- б) експортером за домовленістю з імпортером
- в) міжнародною організацією
- г) торговельною палатою

Технічні бар'єри у торгівлі найчастіше пов'язані з:

- а) експортним субсидуванням
- б) стандартизацією та сертифікацією
- в) транспортними тарифами
- г) квотуванням

Який документ регулює усунення технічних бар'єрів у межах СОТ?

- а) Угода про технічні бар'єри у торгівлі
- б) Угода про субсидії
- в) Угода TRIPS
- г) ГАТТ 1947

Ембарго - це:

- а) часткове зниження тарифів
- б) повна заборона на експорт або імпорт певних товарів
- в) встановлення обов'язкової сертифікації
- г) тимчасова знижка на імпорт

Вимога місцевого контенту передбачає:

- а) обов'язкову частку місцевих ресурсів або комплектуючих у товарі
- б) обов'язкову сертифікацію імпорту
- в) зниження ПДВ на експорт
- г) заборону імпорту товарів із низькою якістю

Який із наведених методів є прикладом прихованого протекціонізму?

- а) пряме субсидування експорту
- б) складні бюрократичні вимоги до сертифікації
- в) встановлення імпортних мит
- г) контроль валютного курсу

Експортне кредитування - це форма:

- а) пряма тарифна пільга
- б) фінансова підтримка експортерів

- в) контроль за імпортом
- г) державне страхування імпорту

Санкції як інструмент нетарифного регулювання мають на меті:

- а) стимулювання конкуренції
- б) політичний або економічний тиск на країну
- в) зниження рівня імпорту
- г) підтримку інноваційних галузей

Задача 1. Внутрішній попит на банани малої країни Б та їх пропонування описуються рівняннями: $Q_D = 100 - P$, $Q_S = P - 50$.

Світова ціна бананів становить 55 дол. за т. В умовах відкритої економіки іноземні виробники за світовою ціною можуть поставити на ринок країни Б необмежену кількість бананів. З метою захисту національних виробників від іноземної конкуренції уряд встановлює квоту, яка обмежує імпорт бананів кількістю 20 т. Додатковий дохід іноземних продавців від підвищення ціни буде вилучений як плата за ліцензію на квотований обсяг імпорту.

Виконайте наступні завдання:

1. визначте рівноважну ціну та рівноважну кількість бананів на внутрішньому ринку країни Б у закритій економіці;
2. проілюструйте графічно рівновагу у *закритій економіці*;
3. зробіть побудову до графіка, яка проілюструвала б пропонування бананів з боку іноземних виробників за *світовою ціною*, визначте обсяг попиту на банани покупців країни Б, обсяг пропонування її виробників бананів та обсяг імпорту у *відкритій економіці*;
4. визначте ціну бананів на ринку країни Б після запровадження імпортової квоти; зробіть побудову до графіка, яка проілюструвала б зміни у пропонуванні бананів з боку іноземних експортерів, визначте обсяг попиту покупців країни Б та обсяг пропонування її виробників бананів *після квотування імпорту*;
5. позначте на графіку площі, які відповідають складовим втратам надлишку споживачів: ефекту перерозподілу (а),

- ефекту захисту (b), фіскальному ефекту (c) та споживчому ефекту (d);
6. визначте кількісно величини ефекту перерозподілу та ефекту захисту;
 7. визначте кількісно величини фіскального та споживчого ефектів;
 8. зробіть висновки відносно впливу квоти на суспільний добробут країни, яка її запроваджує.

Задача 2. Функція попиту малої країни країни В на комп'ютери має вигляд: $Q_D = 35 - P$, функція їх пропонування з боку національних виробників: $Q_S = -5 + P$. Іноземні виробники за ціною 10 дол. за комп'ютер можуть поставити на ринок країни В необмежену їх кількість. Під загрозою застосування квоти на ввезення їх продукції іноземні виробники вдаються до „добровільних” експортних обмежень (ДЕО) і скорочують обсяги власного експорту у країну В до 10 тис. комп'ютерів.

Виконайте наступні завдання:

1. визначте рівноважну ціну (дол.) та рівноважну кількість комп'ютерів (тис. шт.) на внутрішньому ринку країни В у закритій економіці;
2. проілюструйте графічно рівновагу у *закритій економіці*;
3. зробіть добудову до графіка, яка проілюструвала б пропонування комп'ютерів з боку іноземних виробників за *світовою ціною*, визначте обсяг попиту на комп'ютери покупців країни В, обсяг пропонування її виробників та обсяг імпорту у *відкритій економіці*;
4. визначте ціну комп'ютерів на ринку країни В після запровадження іноземцями ДЕО; зробіть добудову до графіка, яка проілюструвала б зміни у пропонуванні комп'ютерів з боку іноземних експортерів, визначте обсяг попиту покупців країни В та обсяг пропонування її виробників комп'ютерів *після запровадження ДЕО*;
5. позначте на графіку площі, які відповідають складовим втратам надлишку споживачів: ефекту перерозподілу (a), ефекту захисту (b), ефекту доходів іноземних експортерів (c) та споживчому ефекту (d);
6. визначте кількісно величини ефекту перерозподілу та ефекту

- захисту;
7. визначте кількісно величини ефекту доходу та споживчого ефекту;
8. зробіть висновки відносно впливу ДЕО на суспільний добробут країни.

Практичне завдання: *“Нетарифні бар’єри як форма новітнього протекціонізму: аналіз світових кейсів”*

Опис ситуації: У 2024 році ЄС і США запровадили низку нетарифних заходів для захисту власних ринків:

- ЄС - систему **CBAM** (Carbon Border Adjustment Mechanism) для імпорту вуглецевих товарів;
- США - **Inflation Reduction Act**, який надає державні субсидії виробникам «зеленої» енергії на території США;
- Китай - **експортні обмеження** на рідкоземельні метали, необхідні для виробництва мікročипів.

Україна, інтегрована в європейський економічний простір, стикається з подвійним викликом: необхідністю адаптації власних виробництв до нових стандартів і ризиком втрати конкурентоспроможності.

Етап 1. Аналіз кейсу: Розподілитися на **3 групи**, кожна з яких аналізує одну ситуацію:

1. ЄС - CBAM і його вплив на українську металургію.
2. США - “зелений протекціонізм” і наслідки для глобальної конкуренції.
3. Китай - експортні обмеження як інструмент геоекономічного впливу.

Групи мають:

- визначити, який тип нетарифних методів застосовано;
- проаналізувати економічні наслідки для міжнародної торгівлі;
- оцінити, чи є такі заходи **справедливими з точки зору СОТ**.

Етап 2. Обговорення

- Які спільні риси мають розглянуті нетарифні заходи?
- Де проходить межа між легітимним регулюванням і протекціонізмом?

- Як Україна може адаптувати свою політику до таких умов?

Заняття 9. Міжнародна торгівля товарами і послугами

1. Сутність, види та показники міжнародної торгівлі
2. Структура та динаміка міжнародної торгівлі товарами
3. Особливості міжнародної торгівлі послугами
4. Сучасні тенденції: цифрова, “зелена” та регіоналізована торгівля
5. Роль ГАТТ/СОР у лібералізації торгівлі

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Глобальна торгівля товарами і послугами: нова архітектура після пандемії та енергетичної кризи (10)*

***Ключові поняття:** експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт, торговельний баланс, умови торгівлі, зовнішньоторговельний оборот, товарна структура, географічна структура, ф'ючерс, хеджування, біржа, тендер, послуги, цифрова торгівля, data trade, креативна економіка, ГАТТ, СОР, лібералізація торгівлі, принцип недискримінації, принцип національного режиму.*

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає сутність міжнародної торгівлі?
2. Які основні показники характеризують обсяги зовнішньої торгівлі?
3. Які відмінності між експортом, імпортом, реекспортом і реімпортом?
4. Як формується географічна структура міжнародної торгівлі?
5. Які товари переважають у сучасному світовому експорті?

6. У чому полягають особливості міжнародної торгівлі послугами?
7. Як розвивається цифрова торгівля та торгівля даними у XXI столітті?
8. Які функції виконує ГАТТ і як воно пов'язане із СОТ?
9. Назвіть основні принципи діяльності СОТ.
10. Як пандемія COVID-19 вплинула на світову торгівлю товарами і послугами?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Основним показником зовнішньоторговельного обороту є:

- а) різниця між експортом і імпортом
- б) сума експорту та імпорту
- в) частка експорту у ВВП
- г) лише експортні надходження

Який із наведених показників характеризує умови торгівлі?

- а) співвідношення індексів цін експорту та імпорту
- б) загальна кількість товарних позицій
- в) рівень митного тарифу
- г) частка державного експорту

Реекспорт означає:

- а) повторний вивіз власних товарів після їх переробки
- б) вивезення імпортованих товарів без їх переробки
- в) реінвестування прибутків у зовнішню торгівлю
- г) продаж прав на експорт

Який тип послуг належить до нефакторних за класифікацією

Світового банку?

- а) фінансові
- б) туристичні
- в) страхові
- г) транспортні

До принципів діяльності СОТ належить:

- а) монополізація торгівлі
- б) принцип найбільшого сприяння
- в) принцип державного протекціонізму
- г) принцип імпорتنих обмежень

Що характеризує “services trade 4.0”?

- а) торгівля послугами у сфері промисловості
- б) цифрові послуги, що надаються дистанційно
- в) експорт транспортних і туристичних послуг
- г) лібералізацію тарифів

Основна мета ГАТТ полягала у:

- а) зниженні тарифних бар'єрів
- б) встановленні державного контролю над торгівлею
- в) регулюванні валютних курсів
- г) наданні субсидій

Який із показників відображає відкритість економіки?

- а) індекс споживчих цін
- б) експортна квота
- в) рівень зайнятості
- г) баланс капіталу

Який регіональний блок об'єднує найбільшу кількість країн у 2024р.?

- а) ЄС
- б) ОЕСР
- в) НАФТА
- г) АСЕАН

Яка країна є світовим лідером за експортом електромобілів?

- а) Японія
- б) США
- в) Китай
- г) Німеччина

Практичне завдання

1. Проаналізувати структуру експорту України (товари, послуги, ІТ-сектор).
2. Визначити, які напрями можуть забезпечити зростання у “зеленій” або цифровій торгівлі.
3. Знайти приклади країн, що успішно перейшли від сировинного до інноваційного експорту.

Кейс-дискусія

Україна має можливість приєднатися до європейського “зеленого” ринку, але це потребує модернізації виробництва. Як забезпечити конкурентоспроможність без втрати частки експорту?

Запитання для обговорення:

Чи готові українські компанії до екологічних стандартів СВАМ?
Як цифровізація може зменшити логістичні бар'єри?
Які галузі можуть стати “новими драйверами” експорту?

Заняття 10. Платіжний баланс: інструмент економічного аналізу

1. Сутність і структура платіжного балансу
2. Поточний рахунок: торговельний, первинних і вторинних доходів
3. Рахунок капіталу та фінансовий рахунок
4. Міжнародні стандарти складання платіжного балансу (роль МВФ)
5. Платіжний баланс як показник економічної стабільності

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Платіжний баланс як індикатор зовнішньоекономічної стійкості країни: аналітичний підхід (11)*

***Ключові поняття:** платіжний баланс, поточний рахунок, рахунок капіталу, фінансовий рахунок, експорт, імпорт, трансферти, прямі інвестиції, портфельні інвестиції, резервні активи, дефіцит, профіцит, квота, сальдо, міжнародні резерви, МВФ, баланс доходів, капітальні трансферти, похідні фінансові інструменти, “невидимі” статті, економічні операції.*

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що таке платіжний баланс і яку роль він відіграє в економічному аналізі?
2. Яка структура платіжного балансу?
3. Чим відрізняються поточний рахунок та рахунок капіталу?
4. Які основні статті входять до рахунку фінансових операцій?

5. Як вимірюється дефіцит і профіцит платіжного балансу?
6. Як пов'язані між собою торговельний баланс і рух капіталу?
7. Яку роль відіграє МВФ у стандартизації платіжного балансу?
8. Як зміна резервних активів впливає на валютний курс?
9. Чому дефіцит поточного рахунку не завжди є негативним явищем?
10. Як платіжний баланс може бути індикатором макроекономічної рівноваги?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Платіжний баланс відображає:

- а) операції всередині країни
- б) усі операції між резидентами та нерезидентами
- в) лише державні фінансові потоки
- г) потік готівки між банками

До поточного рахунку належать:

- а) прямі інвестиції
- б) трансферти та торгівля послугами
- в) зміни резервних активів
- г) позики міжнародних організацій

Капітальні трансферти - це:

- а) виплати заробітної плати
- б) операції з нематеріальними активами
- в) прощення боргу чи гранти на інвестиційні проекти
- г) закупівля споживчих товарів

Фінансовий рахунок включає:

- а) прямі інвестиції, портфельні інвестиції, резервні активи
- б) експорт товарів
- в) вторинні доходи
- г) податкові надходження

Який інститут розробив стандарти складання платіжного балансу?

- а) ОЕСР
- б) МВФ

- в) Світовий банк
- г) СОТ

Якщо країна має дефіцит поточного рахунку, це означає:

- а) вона імпортує більше, ніж експортує
- б) вона має профіцит торговельного балансу
- в) зростають резервні активи
- г) скорочуються трансферти

Який рахунок відображає зміну у власності на активи та зобов'язання?

- а) поточний
- б) фінансовий
- в) капітальний
- г) доходів

Баланс доходів відображає:

- а) товари, які експортуються
- б) дохід від праці та інвестицій
- в) грошові перекази мігрантів
- г) зміни у вартості валюти

Який елемент не належить до платіжного балансу?

- а) імпорт
- б) ВВП
- в) іноземна допомога
- г) інвестиції

Профіцит платіжного балансу свідчить про:

- а) надлишок імпорту
- б) перевищення надходжень над платежами
- в) дефіцит бюджету
- г) інфляційний тиск

Задача 1. Зв'язки економіки деякої країни з рештою країн світу характеризують наступні дані (млн. дол.):

- експорт товарів = 1000;
- імпорт товарів = 900;
- процентні доходи, одержані резидентами країни від іноземних інвестицій = 300;
- видатки резидентів країни на туризм = 300;
- доходи резидентів країни від туризму = 400;

- виплати процентного доходу зарубіжним інвесторам = 200;
- перекази капіталу, отримані резидентами країни = 250;
- перекази капіталу резидентами країни нерезидентам = 350;
- прямі інвестиції нерезидентів в економіку країни = 200;
- прямі інвестиції нерезидентів країни за кордоном = 250.

Визначте:

1. сальдо торговельного балансу,
2. сальдо рахунку поточних операцій,
3. сальдо рахунку капіталу і фінансових операцій,
4. сальдо платіжного балансу країни,
5. зміну резервних активів країни.

Задача 2. Модель малої відкритої економіки з режимом фіксованого обмінного курсу та абсолютною мобільністю капіталу описується наступними рівняннями:

- функція споживання вітчизняних товарів і послуг: $C=20+0,7Y$;
- функція вітчизняного попиту на імпортні товари і послуги: $Z=0,1Y$;
- функція інвестиційного попиту: $I=20-100r$;
- функція чистого експорту капіталу: $NA=48-325r$;
- функція попиту на гроші: $L^d=0,6Y+40-600r$;
- пропонування грошей: $M_s=100$;
- експорт товарів і послуг: $E=40$;
- рівень цін фіксований: $P=1$.

Визначте параметри загальної рівноваги малої відкритої приватної економіки:

1. рівноважний обсяг доходу та рівноважну процентну ставку,
2. стан платіжного балансу.

Практичне завдання

Тема: “Дефіцит платіжного балансу: криза чи можливість для розвитку?”

Ситуація: Україна має стійкий дефіцит поточного рахунку, спричинений високим імпортом енергоресурсів та військових товарів, водночас спостерігається збільшення надходжень за фінансовим рахунком - прямі інвестиції та кредити міжнародних організацій.

Завдання:

1. Визначте, які статті платіжного балансу відображають описану ситуацію.
2. Поясніть, чому дефіцит поточного рахунку може бути тимчасовим і не критичним.
3. Оцініть, які ризики для макроекономічної стабільності несе така структура балансу.
4. Запропонуйте шляхи покращення сальдо платіжного балансу (експортна політика, валютна стратегія, залучення інвестицій).

Модульна контрольна робота №2

4-й семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 Міжнародна мікроекономіка: рух факторів виробництва

Заняття 1. Міжнародний науково-технологічний обмін

1. Сутність, чинники та тенденції розвитку міжнародного науково-технологічного обміну
2. Форми міжнародної передачі технологій
3. Міжнародне технічне сприяння та регулювання технологічних процесів
4. Особливості технологічних стратегій країн світу

■ **Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:**

- *Глобальний ринок технологій: міжнародний науково-технологічний обмін і роль України (12)*

Ключові поняття: технологія, міжнародний технологічний обмін, дифузія інновацій, трансфер технологій, патент, ліцензія, ноу-хау, франчайзинг,

інжиніринг, технічна допомога, , комерційні й некомерційні канали, наукоємність, ТНК, інноваційні мережі, венчурні фірми, ринок технологій, технічне сприяння, інтелектуальна власність, інституціональні механізми, стратегія запозичення, стратегія наروцування, стратегія перенесення.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що таке міжнародний науково-технологічний обмін?
2. Які основні теоретичні підходи пояснюють суть і механізм МНТО?
3. Які чинники стимулюють розвиток міжнародного технологічного обміну?
4. У чому полягає відмінність між комерційними та некомерційними формами обміну?
5. Які форми міжнародної передачі технологій ви знаєте?
6. Як транснаціональні корпорації впливають на процес міжнародного обміну технологіями?
7. Які основні канали здійснення МНТО існують?
8. Яку роль відіграють міжнародні організації у регулюванні передачі технологій?
9. Як побудований світовий ринок технологій?
10. У чому полягають відмінності технологічних стратегій країн-лідерів і країн, що розвиваються?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Міжнародний технологічний обмін - це:

- а) торгівля патентами
- б) передача результатів науково-технічної діяльності між країнами
- в) виробництво наукового обладнання
- г) діяльність транснаціональних корпорацій

До некомерційних форм технологічного обміну належать:

- а) франчайзинг і інжиніринг

- б) наукові публікації, стажування, конференції
- в) продаж патентів
- г) спільні підприємства

Основними суб'єктами міжнародного технологічного обміну є:

- а) уряди країн
- б) університети, ТНК, венчурні фірми
- в) лише приватні особи
- г) лише державні структури

“Ноу-хау” - це:

- а) патент на винахід
- б) технічний досвід і секрети виробництва
- в) ліцензійний договір
- г) інжинірингові послуги

Який міжнародний документ регулює права інтелектуальної власності?

- а) ГАТТ
- б) Угода ТРІПС
- в) Статут ООН
- г) Вашингтонська конвенція

Транснаціональні корпорації відіграють ключову роль у МНТО тому, що:

- а) контролюють монопольні ринки
- б) концентрують дослідження і впровадження інновацій
- в) здійснюють військове виробництво
- г) обмежують інвестиції

Який тип технологічної стратегії передбачає розвиток власного науково-технічного потенціалу?

- а) стратегія запозичення
- б) стратегія нарощування
- в) стратегія перенесення
- г) стратегія експансії

Головним каналом поширення знань між країнами є:

- а) міжнародна міграція робочої сили
- б) науково-дослідні проекти, патентування, освітні програми
- в) торгівля енергоносіями
- г) державні субсидії

Хто є основним регулятором міжнародного технічного сприяння?

- а) МВФ
- б) СОТ
- в) ООН
- г) НАТО

До високотехнологічних секторів світового ринку технологій належать:

- а) біотехнології, оптоелектроніка, ІКТ
- б) легка промисловість
- в) аграрний сектор
- г) будівництво

Практичне завдання

Тема: *“Як країна, що розвивається, може перейти від запозичення технологій до створення власних інновацій?”*

Ситуація (кейс): Країна Х тривалий час імпортує готові технології з ЄС і США. Уряд прагне змінити стратегію - від запозичення до нарощування власного науково-технологічного потенціалу. При цьому існують бар'єри: низький рівень фінансування НДДКР, “витік мізків”, слабка взаємодія бізнесу й науки.

Завдання:

1. Визначте, які кроки має зробити країна для переходу до стратегії **нарощування**.
2. Запропонуйте інституційні зміни, які стимулюватимуть інноваційну активність (роль держави, бізнесу, університетів).
3. Оцініть можливі ризики та переваги такого переходу.
4. Розробіть модель міжнародного партнерства для розвитку власних технологій.

Форма роботи:

- 3-4 фокус-групи (аналітична, урядова, бізнесова, наукова).
- Презентація пропозицій.
- Колективна дискусія: *“Що важливіше для інновацій - знання чи капітал?”*

Заняття 2. Міжнародний рух робочої сили

1. Сутність, причини та сучасні особливості міжнародної міграції робочої сили
2. Міжнародні центри тяжіння та основні експортери робочої сили
3. Соціально-економічні наслідки міжнародної трудової міграції
4. Міграційна політика та регулювання міжнародних міграційних процесів

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Міжнародна міграція робочої сили: причини, наслідки та вплив на економічну безпеку держав (13)*

Ключові поняття: міжнародна трудова міграція, імміграція, еміграція, рееміграція, нелегальна міграція, «відплив умів», ротаційна міграція, країна-донор, країна-реципієнт, ринок праці, трудовий потенціал, мобільність, грошові перекази, трудовий мігрант, вимушена міграція, політичний притулок, біженець, трудова імміграція, трудова еміграція, соціальні наслідки, економічна інтеграція, Міжнародна організація праці.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що таке міжнародна трудова міграція?
2. Які основні форми міжнародної міграції робочої сили?
3. Які причини зумовлюють міжнародну міграцію робочої сили?
4. Які існують основні етапи історичного розвитку трудової міграції?
5. У чому полягає феномен «відпливу інтелекту»?
6. Назвіть головні центри тяжіння робочої сили у світі.

7. Які країни є найбільшими експортерами робочої сили?
8. Які соціально-економічні наслідки має трудова міграція для країн-донорів і реципієнтів?
9. Яку роль відіграють грошові перекази у розвитку економік країн-емігрантів?
10. Які напрями державної міграційної політики є найбільш ефективними у сучасних умовах?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Міжнародна міграція робочої сили - це:

- а) переселення населення всередині однієї країни
- б) переміщення працездатного населення між країнами світу
- в) туристичні поїздки громадян
- г) тимчасове навчання за кордоном

Еміграція означає:

- а) в'їзд іноземців у країну
- б) виїзд громадян з країни для постійного або тимчасового проживання
- в) переселення в межах регіону
- г) повернення на батьківщину

Імміграція - це:

- а) виїзд з країни
- б) в'їзд іноземців до країни
- в) тимчасова міграція
- г) нелегальна міграція

«Відплив інтелекту» - це:

- а) еміграція низько кваліфікованих працівників
- б) еміграція вчених та висококваліфікованих спеціалістів
- в) переселення робітників з країн, що розвиваються
- г) повернення працівників після закінчення контракту

Найбільший центр тяжіння трудових мігрантів:

- а) Африка
- б) США і Західна Європа
- в) Латинська Америка
- г) Південна Азія

Який регіон у XXI ст. характеризується найбільшим зростанням міграції?

- а) Східна Європа
- б) Північна Америка
- в) Західна Азія та Північна Африка
- г) Латинська Америка

Позитивний ефект міграції для країн-реципієнтів:

- а) зростання безробіття
- б) посилення соціальної напруги
- в) економія на освіті та підготовці кадрів
- г) старіння робочої сили

Основна причина сучасної трудової міграції:

- а) політичні переслідування
- б) релігійні конфлікти
- в) економічна нерівність між країнами
- г) культурні відмінності

Грошові перекази трудових мігрантів:

- а) негативно впливають на валютний баланс
- б) стабілізують економіку країн-донорів
- в) збільшують державний борг
- г) не мають макроекономічного значення

Міграційна політика держави повинна бути спрямована на:

- а) заборону імміграції
- б) невтручання у міграційні процеси
- в) регулювання потоків і мінімізацію негативних наслідків
- г) відміну міжнародних угод

Задача. На початок 2012 р. населення України становило 46873,2 тис. чол., з них 30% - іммігранти. За рік з країни виїхали на постійне або тривале тимчасове проживання 0,75% населення, а в'їхали до країни на постійне або тривале тимчасове проживання 150,7 тис. осіб.

Визначте:

- 1) масштаб вибуття;
- 2) міграційне сальдо;
- 3) обсяг валової міграції;
- 4) число іммігрантів на початок та на кінець 2012 року;

- 5) зміну питомої ваги мігрантів у загальній чисельності населення.

Практичне завдання

“Українська міграційна дилема: виклик чи ресурс?”

Ситуація: Після 2014 року трудова міграція українців значно зросла. Переорієнтація від РФ до країн ЄС (зокрема Польщі, Чехії, Німеччини) змінила структуру ринку праці, спричинила зростання грошових переказів, але водночас - дефіцит робочих кадрів у певних галузях в Україні.

Завдання:

1. Проаналізуйте соціально-економічні причини трудової міграції українців.
2. Оцініть наслідки для економіки країни-донору (України) та країн-реципієнтів.
3. Запропонуйте заходи державної політики, які можуть стимулювати **рееміграцію** кваліфікованих кадрів.
4. Визначте, як грошові перекази впливають на платіжний баланс і внутрішній попит.

Додаткове завдання для групової роботи:

- **Група 1:** аналізує “вплив інтелекту” (на прикладі ІТ-спеціалістів).
- **Група 2:** досліджує сезонну міграцію українських працівників до ЄС.
- **Група 3:** порівнює політику Польщі та Німеччини щодо залучення іноземних робітників.
- **Група 4:** розробляє пропозиції щодо інтеграції українських мігрантів, які повертаються після війни.

Заняття 3. Міжнародний рух підприємницького капіталу

1. Сутність, чинники та форми міжнародного руху капіталу
2. Прямі іноземні інвестиції та транснаціональні корпорації
3. Міжнародні портфельні інвестиції
4. Контрактні та спільні форми міжнародного підприємництва

Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- Транснаціональні корпорації та міжнародний рух підприємницького капіталу: виклики для країн, що розвиваються (14)

Ключові поняття: міжнародний рух капіталу, підприємницький капітал, прямі іноземні інвестиції, портфельні інвестиції, транснаціональна корпорація, країна базування, приймаюча країна, дочірня компанія, асоційована компанія, філіал, злиття, поглинання, франчайзинг, ліцензування, “проекти під ключ”, контракти на управління, підрядне виробництво, інвестиційна позиція, акція, облігація, дериватив, опціон, ф’ючерс, своп, дивіденд, прибутковість, ризик, капіталізація, єврооблігації, інвестиційний портфель.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що таке міжнародний рух капіталу і які основні його чинники?
2. Які існують форми міжнародного руху капіталу за джерелами, термінами та цілями використання?
3. У чому полягає різниця між підприємницьким та позичковим капіталом?
4. Що відрізняє прямі іноземні інвестиції від портфельних?
5. Які критерії визначення транснаціональної корпорації?
6. Які види закордонних підрозділів ТНК існують за класифікацією ЮНКТАД?
7. У чому полягає роль ППІ для країн, що розвиваються?
8. Як впливають ТНК на структуру світової економіки?
9. Які особливості міжнародних портфельних інвестицій?
10. Які сучасні тенденції руху капіталу в Україні та з України?

Тести: визначте єдиною правильною відповідь

Міжнародний рух капіталу - це:

- а) обмін товарами між країнами
- б) переміщення вартості за кордон для отримання прибутку
- в) міграція робочої сили
- г) рух валютних курсів

Головною причиною експорту капіталу є:

- а) надлишок робочої сили
- б) відносний надлишок капіталу в країні
- в) падіння курсу національної валюти
- г) державна політика імпорту

До форм міжнародного руху капіталу належить:

- а) державна допомога
- б) туристичні потоки
- в) приватні трансферти
- г) торговельні мита

Прямі іноземні інвестиції - це:

- а) короткострокові кредити
- б) вкладення капіталу з метою отримання контролю
- в) купівля акцій без права голосу
- г) позика міжнародної організації

Транснаціональна корпорація - це:

- а) будь-яка компанія, що займається експортом
- б) підприємство з підрозділами щонайменше у двох країнах
- в) державна корпорація
- г) компанія без закордонних активів

Який відсоток акціонерного капіталу забезпечує контроль у фірмі?

- а) 1%
- б) 5%
- в) 10% і більше
- г) 50% і більше

До контрактних форм інвестування належить:

- а) створення філії
- б) ліцензування та франчайзинг
- в) купівля облігацій
- г) випуск акцій

Портфельні інвестиції - це:

- а) вкладення, що дають право контролю
- б) вкладення в іноземні цінні папери без контролю
- в) будівництво підприємств
- г) кредитні угоди

До похідних фінансових інструментів належать:

- а) акції
- б) облігації
- в) опціони та ф'ючерси
- г) депозитні сертифікати

Основна мета міжнародних портфельних інвестицій:

- а) політичний вплив
- б) отримання вищого доходу за кордоном
- в) фінансування державних витрат
- г) контроль над підприємствами

Практичне завдання

*“Роль прямих іноземних інвестицій у розвитку економіки
приймаючої країни: приклад України”*

Ситуація: У 2021 році Україна отримала понад 6,6 млрд. дол. США прямих іноземних інвестицій, головними інвесторами стали Нідерланди, Швейцарія, Кіпр та Німеччина. Водночас значна частина коштів була реінвестована у фінансовий сектор, а не у виробництво.

Завдання:

1. Визначте основні причини коливань обсягів ПІІ в Україні.
2. Проаналізуйте роль транснаціональних корпорацій у структурі інвестицій.
3. Запропонуйте заходи для підвищення привабливості виробничих ПІІ.
4. Оцініть наслідки домінування портфельних інвестицій у структурі залученого капіталу.

Робота в групах

Група 1: досліджує приклад ТНК *Nestlé* або *Toyota* як моделі міжнародного підприємництва.

Група 2: аналізує вплив франчайзингу на розвиток малого бізнесу в країнах, що розвиваються.

Група 3: моделює інвестиційну політику держави для залучення ПП у високотехнологічні галузі.

Заняття 4. Міжнародний рух позичкового капіталу

1. Сутність, форми та джерела міжнародного кредиту
2. Міжнародний ринок позичкового капіталу та його структура
3. Економічні наслідки міжнародного кредитування
4. Проблема зовнішньої заборгованості та механізми її врегулювання

Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Міжнародний кредит і глобальний борг: проблеми стійкості та ризику фінансової залежності (15)*

Ключові поняття: міжнародний кредит, позичковий капітал, міжнародний ринок капіталів, кредитор, боржник, зовнішній борг, реструктуризація боргу, дефолт, сек'юритизація, конверсія, євроринок, фінансовий ринок, міжнародні фінансові центри, валютний ринок, грошовий ринок, боргові цінні папери, кредитна дискримінація, забезпечений кредит, бланковий кредит, процентна ставка, обслуговування боргу, Лондонський клуб, Паризький клуб, капіталізація боргу.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає сутність міжнародного кредиту та позичкового капіталу?
2. Які основні форми міжнародного кредиту виділяють за джерелами, строками та забезпеченням?
3. Яку роль відіграє міжнародний фінансовий ринок у русі позичкового капіталу?

4. Назвіть основні функції міжнародного кредиту.
5. Які є економічні наслідки міжнародного кредитування для країн-боржників і кредиторів?
6. У чому полягає проблема зовнішньої заборгованості держав?
7. Які існують показники рівня зовнішньої заборгованості?
8. Які основні методи розв'язання боргових проблем застосовуються у світовій практиці?
9. Що таке реструктуризація, конверсія, капіталізація боргу?
10. Яку роль у врегулюванні боргових криз відіграють МВФ, Паризький та Лондонський клуби?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Міжнародний кредит - це:

- а) надання грошових коштів національним позичальникам усередині країни
- б) надання коштів в борг між суб'єктами різних країн
- в) рух робочої сили через кордони
- г) торгівля капіталом на внутрішньому ринку

Головною функцією міжнародного кредиту є:

- а) перерозподіл трудових ресурсів
- б) перерозподіл фінансових ресурсів між країнами
- в) стимулювання інфляції
- г) регулювання курсу валюти

До форм міжнародного кредиту за строками належать:

- а) короткострокові, середньострокові, довгострокові
- б) комерційні та фінансові
- в) валютні та товарні
- г) державні та приватні

До основних інструментів міжнародного кредиту належать:

- а) торгові кредити, позики, депозити
- б) акції, дивіденди, субсидії
- в) ліцензії, франчайзинг
- г) грошові перекази

Євворинок - це:

- а) сукупність кредитів у національній валюті
- б) ринок позик у валютах, що функціонують поза межами країни-емітента

- в) біржа товарів у Європі
- г) система банківських злиттів

Головним фінансовим центром світу є:

- а) Токіо
- б) Нью-Йорк
- в) Гонконг
- г) Франкфурт

Основний негативний наслідок надмірного зовнішнього кредитування:

- а) інфляційне зростання
- б) поглиблення боргової залежності
- в) зниження інвестиційної активності
- г) зростання експорту

Який показник відображає боргове навантаження країни?

- а) відношення боргу до ВВП
- б) частка експорту в структурі ВВП
- в) частка грошових переказів у ВНД
- г) індекс цін виробників

Конверсія боргу - це:

- а) переведення короткострокових кредитів у довгострокові
- б) обмін боргу на власність або цінні папери
- в) анулювання заборгованості
- г) замороження виплат за кредитами

Реструктуризація боргу означає:

- а) надання нових кредитів без змін умов
- б) перегляд умов обслуговування боргу
- в) відмову від платежів
- г) націоналізацію зовнішнього боргу

Практичне завдання (аналітичний кейс + групова дискусія)

“Зовнішній борг і фінансова стійкість держави: приклад України”

Ситуація: Україна протягом останніх років активно користується міжнародними кредитами МВФ, Світового банку та ЄС. Унаслідок цього зростає обсяг зовнішнього боргу, але водночас - забезпечується макрофінансова стабільність.

Завдання:

1. Проаналізуйте динаміку зовнішнього боргу України за

- останні роки (на основі відкритих статистичних даних).
2. Визначте, як змінюється співвідношення боргу до ВВП та експорту.
 3. Оцініть, які переваги і ризики створює зовнішнє кредитування для економіки.
 4. Запропонуйте шляхи підвищення ефективності використання позичкових коштів.
 5. Підготуйте аналітичну презентацію для обговорення в групах.

Форма проведення:

- робота у фокус-групах:
 - **Група 1:** макроекономічні ефекти боргу (позитивні)
 - **Група 2:** ризики фінансової залежності
 - **Група 3:** політичні та соціальні наслідки
 - **Група 4:** рекомендації для уряду України
- колективна дискусія у форматі “економічного мозкового штурму”
→ “Де межа між підтримкою розвитку і борговою пасткою?”

Заняття 5. Міжнародний фінансовий ринок

1. Світовий фінансовий ринок, його структура та суб’єкти
2. Світові фінансові потоки і міжнародні фінансові центри
3. Сегменти та інструменти міжнародного фінансового ринку

Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Світовий фінансовий ринок: динаміка потоків капіталу, фінансові центри та роль офшорів (16)*

Ключові поняття: міжнародний фінансовий ринок, фінансові ресурси, фінансові потоки, фінансові інструменти, валютний ринок, кредитний ринок, ринок цінних паперів, деривативи, євrorинок, фінансові посередники, фінансові інститути,

фінансова глобалізація, міжнародні фінансові центри, офшорні зони, валютні операції, ф'ючерси, опіони, свопи, єврооблігації, інвестиційні фонди, синдиговані кредити, фінансова ліквідність.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає сутність міжнародного фінансового ринку?
2. Які основні фактори зумовили його формування?
3. Які головні функції виконує світовий фінансовий ринок?
4. Назвіть основні сегменти міжнародного фінансового ринку.
5. Які відмінності між біржовими і позабіржовими фінансовими ринками?
6. Яку роль відіграють міжнародні фінансові центри у світовій економіці?
7. Що таке євроринок і чим він відрізняється від національних ринків?
8. Які основні фінансові інструменти використовуються на міжнародному ринку?
9. Які фактори сприяють формуванню міжнародних фінансових центрів?
10. У чому полягає значення офшорних зон у глобальній фінансовій системі?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Міжнародний фінансовий ринок - це:

- а) система відносин із купівлі-продажу товарів
- б) система відносин з акумуляції та перерозподілу фінансових ресурсів між країнами
- в) внутрішній банківський ринок
- г) ринок робочої сили

До основних функцій міжнародного фінансового ринку належить:

- а) стимулювання споживання
- б) забезпечення міжнародної ліквідності
- в) регулювання цін на енергоносії

г) створення зайнятості

До структурних підрозділів міжнародного фінансового ринку належить:

- а) міжнародний ринок праці
- б) міжнародний кредитний ринок
- в) внутрішній споживчий ринок
- г) ринок нерухомості

Євроринок - це:

- а) національний ринок фінансових інструментів у ЄС
- б) ринок фінансових продуктів поза межами країни емітента валюти
- в) сукупність державних бюджетів
- г) регіональний валютний союз

Головною функцією міжнародних фінансових центрів є:

- а) регулювання податкової системи
- б) концентрація фінансових потоків і забезпечення міжнародних операцій
- в) контроль за інфляцією
- г) стимулювання сільського господарства

Який фінансовий центр є найбільшим у світі?

- а) Цюрих
- б) Лондон
- в) Сінгапур
- г) Бахрейн

До похідних фінансових інструментів належать:

- а) акції та облігації
- б) опціони, ф'ючерси, свопи
- в) готівка
- г) державні субсидії

Основні причини виникнення офшорних фінансових центрів:

- а) високі податкові ставки в розвинених країнах
- б) потреба у кредитних ресурсах
- в) розвиток аграрного сектору
- г) нестача трудових ресурсів

Децентралізований фінансовий ринок характеризується:

- а) централізованими біржовими операціями

- б) електронними дилінговими системами
- в) регулюванням урядом
- г) відсутністю міжнародних гравців

До основних учасників фінансового ринку належать:

- а) лише державні банки
- б) комерційні та інвестиційні банки, фонди, страхові компанії
- в) міжнародні організації без фінансових функцій
- г) лише приватні інвестори

Практичне завдання

“Міжнародний фінансовий центр майбутнього”

Ситуація: Місто N прагне стати новим міжнародним фінансовим центром у Східній Європі. Місцева влада розробляє програму створення сучасної інфраструктури, дерегуляції ринку, залучення іноземних банків і розвитку електронних фінансових послуг. Проте існують ризики — недостатня валютна стабільність і нестача кваліфікованих кадрів.

Завдання:

1. Визначте ключові фактори, необхідні для становлення міжнародного фінансового центру.
2. Оцініть потенціал міста N у порівнянні з Лондоном, Сінгапуром або Франкфуртом.
3. Запропонуйте комплекс заходів для підвищення конкурентоспроможності нового фінансового центру.
4. Визначте можливі ризики та способи їх мінімізації.

Модульна контрольна робота №1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Міжнародна макроекономіка: валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку міжнародної економіки в умовах глобалізації та економічної інтеграції

Заняття 6. Міжнародний валютний ринок та валютна політика

1. Валюта та її класифікація

2. Валютний курс: сутність, види та режими формування
3. Валютний ринок і чинники формування обмінного курсу
4. Валютна політика держави та її інструменти

Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Валютна політика в умовах нестабільності: досвід ЄС, США та країн, що розвиваються (17)*

Ключові поняття: валюта, конвертованість, валютні обмеження, валютна блокада, валютний курс, номінальний і реальний курс, котирування, крос-курс, фіксований курс, плаваючий курс, валютний паритет, валютні інтервенції, валютний ринок, паритет купівельної спроможності, паритет процентних ставок, екзогенні та ендогенні чинники, валютна політика, валютна криза, девальвація, ревальвація, стерилізація, дисконтна політика, валютна стабілізація.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Що таке валюта і які її основні види за статусом та конвертованістю?
2. У чому полягає сутність валютного курсу та які його основні різновиди?
3. Які існують режими формування валютних курсів?
4. Яку роль відіграє валютний ринок у функціонуванні світової економіки?
5. Які фактори визначають рівноважний валютний курс?
6. Що таке паритет купівельної спроможності та як він впливає на валютний курс?
7. Які ендогенні та екзогенні чинники впливають на валютний курс?
8. Які основні інструменти валютної політики застосовує держава?

9. Як валютні інтервенції та дисконтна політика впливають на стабільність валюти?
10. Які наслідки валютної нестабільності для економіки держави?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Валюта - це:

- а) товар на внутрішньому ринку
- б) грошова одиниця, що використовується у міжнародних розрахунках
- в) облігація державного боргу
- г) кредитна угода між банками

Яка валюта є прикладом міжнародної валюти?

- а) долар США
- б) євро
- в) гривня
- г) франк

Повна конвертованість валюти означає:

- а) вільний обмін лише для резидентів
- б) обмін для резидентів і нерезидентів без обмежень
- в) частковий обмін для інвесторів
- г) заборону на обмін

Валютні обмеження запроваджуються з метою:

- а) стимулювання експорту
- б) підтримки стабільності національної валюти
- в) зменшення податків
- г) збільшення імпорту

Пряме котирування означає:

- а) вираження одиниці національної валюти в іноземній
- б) вираження одиниці іноземної валюти у національній
- в) обмін між двома іноземними валютами
- г) визначення курсу центральним банком

Крос-курс визначає співвідношення:

- а) між валютою країни та доларом
- б) між двома валютами через третю
- в) між внутрішніми цінами
- г) між попитом і пропозицією

Фіксований валютний курс - це:

- а) курс, що змінюється ринково
- б) курс, встановлений офіційно державою
- в) середня ринкова ціна валюти
- г) курс між банками

Валютна інтервенція - це:

- а) купівля-продаж валюти центральним банком
- б) обмін валюти між резидентами
- в) встановлення податку на імпорт
- г) заморожування цін

Теорія паритету купівельної спроможності пояснює курс:

- а) через рівень процентних ставок
- б) через співвідношення рівнів цін у країнах
- в) через політичні рішення
- г) через грошову масу

Девальвація - це:

- а) зростання курсу національної валюти
- б) зниження курсу національної валюти
- в) стабілізація обмінного курсу
- г) обмеження валютних операцій

Задача 1. Припустимо, що попит на долар США та його пропонування на валютному ринку України описуються рівняннями: $Q_D = 2,5 - 0,2P$; $Q_S = 0,5 + 0,1P$ (де P – ціна 1 долара у гривнях; Q – млн. дол.).

Визначте:

- 1) рівноважний обмінний курс долара;
- 2) як зміниться рівноважний обмінний курс, якщо внаслідок посилення політичної та економічної нестабільності попит на долар збільшиться на 25%?
- 3) як зміниться обмінний курс порівняно з початковим рівноважним, якщо приплив іноземних інвестицій спричинить збільшення пропонування доларів на 20%?

Задача 2. Припустимо, що уряд Великобританії фіксує курс фунта стерлінгів відносно долара таким: 1 ф. ст. = 2,40 дол. При цьому на валютному ринку обсяг попиту на фунти становить 150 млн. ф. ст., а обсяг їх пропонування – 250 млн. ф. ст. *Поясніть, якими повинні бути дії центрального банку*

Великобританії, спрямовані на підтримку стабільності валютного курсу.

Задача 3. Припустимо, що вартість споживчого кошика в Україні становить 2500 грн., а в США – 500 дол. Річний темп інфляції в Україні склав 25 %, а в США – 5 %. *Визначте*, як зміниться обмінний курс валют, розрахований згідно з паритетом купівельної спроможності.

Задача 4. Україна експортує до Італії 20 тис. тонн цукру за ціною 900 гривень за тонну й імпортує 200 тис. пляшок вина за ціною 10 євро за пляшку. Обмінний курс валют: 1 євро = 10 грн. *Визначте*, як зміниться сальдо торгівельного балансу України внаслідок 10%-вої девальвації гривні за інших рівних умов.

Практичне завдання

Кейс: Валютна криза в Україні 2014-2015 років: причини, наслідки, уроки

Ситуація: У 2014–2015 рр. Україна пережила різке падіння курсу гривні (з 8 до 30 грн/дол.), гіперінфляцію, втрату валютних резервів та відтік інвесторів. Зовнішні шоки, військові події та економічна рецесія спричинили валютну кризу, яка вплинула на всі сектори економіки.

Завдання:

1. Визначте ключові чинники девальвації гривні у 2014–2015 рр.
2. Проаналізуйте роль МВФ у стабілізації валютного ринку.
3. Визначте, які заходи НБУ виявилися найбільш ефективними.
4. Порівняйте ситуацію в Україні з аналогічними валютними кризами (Аргентина, Туреччина).
5. Запропонуйте власну стратегію стабілізації валютного курсу для країни з перехідною економікою.

Заняття 7. Макроекономічна політика у відкритій економіці за різних режимів обмінних курсів

1. Модель Манделла–Флемінга для малої відкритої економіки
2. Антициклічна політика у малій відкритій економіці з

- фіксованим валютним курсом
3. Антициклічна політика у малій відкритій економіці з плаваючим обмінним курсом
 4. Модель Манделла–Флемінга за змінного рівня цін і її глобальні впливи

Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Моделі макроекономічної політики у відкритій економіці: уроки для України (18)*

Ключові поняття: модель Манделла–Флемінга, рівновага $IS-LM$, IS^* , LM^* , відкрита економіка, фіскальна політика, монетарна політика, мобільність капіталу, фіксований валютний курс, плаваючий валютний курс, чистий експорт, мультиплікатор відкритої економіки, ефект витіснення, валютна інтервенція, грошова маса, девальвація, ревальвація, інфляція, дефляція, паритет процентних ставок, ефект глобального впливу, політика кількісного пом'якшення, ефект витіснення інвестицій, антициклічна політика, “політика оббирання сусідів”.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає суть моделі Манделла–Флемінга?
2. Які припущення покладені в основу моделі для малої відкритої економіки?
3. Як формується рівновага IS^* і LM^* у відкритій економіці?
4. Яку роль відіграє фіскальна політика у системі фіксованого валютного курсу?
5. Чому монетарна політика є ефективною за плаваючого валютного курсу?
6. Як впливають мобільність капіталу та валютний режим на результативність політики?
7. У чому відмінність ефектів політики у великих і малих

- відкритих економіках?
8. Які глобальні наслідки може мати фінансова політика США чи Китаю?
 9. Що означає “ефект витіснення” у відкритій економіці?
 10. Як зміна цін впливає на ефективність фінансової та монетарної політики?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Модель Манделла-Флемінга описує рівновагу:

- а) тільки товарного ринку
- б) тільки грошового ринку
- в) одночасно товарного, грошового та зовнішнього ринків
- г) лише ринку праці

За фіксованого валютного курсу фінансова політика:

- а) неефективна
- б) ефективна
- в) має нейтральний ефект
- г) зменшує чистий експорт

За плаваючого валютного курсу фінансова політика:

- а) ефективна
- б) нейтралізується зміною курсу
- в) підвищує рівень цін
- г) не впливає на інвестиції

Монетарна політика при фіксованому курсі:

- а) стимулює виробництво
- б) неефективна щодо доходу
- в) знижує обмінний курс
- г) викликає інфляцію

При плаваючому курсі монетарна експансія:

- а) посилює валюту
- б) стимулює експорт
- в) знижує рівень доходу
- г) викликає дефляцію

Ефект витіснення означає:

- а) скорочення приватних інвестицій через підвищення ставок
- б) збільшення державних витратів
- в) зростання імпорту

г) підвищення заробітної плати

Глобальний вплив фінансової політики великих економік проявляється через:

а) зміну світових процентних ставок

б) зміну споживчих звичок

в) скорочення валютних резервів

г) зростання продуктивності праці

Політика “оббирання сусідів” означає:

а) спільну координацію політики між країнами

б) дії, вигідні одній країні, але шкідливі іншим

в) взаємне зниження податків

г) гармонізацію ставок

При збільшенні грошової маси в умовах плаваючого курсу:

а) валюта зміцнюється

б) валюта девальвує, зростає чистий експорт

в) зменшується виробництво

г) зростають процентні ставки

Монетарна політика США 2022-2023 рр. призвела до:

а) зниження ставок і ослаблення долара

б) підвищення ставок і відтоку капіталу з країн, що розвиваються

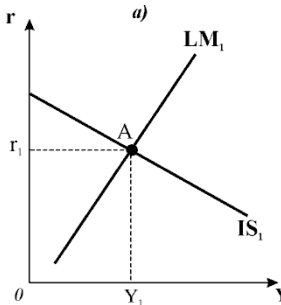
в) фіксації курсу долара

г) зменшення світового попиту на нафту

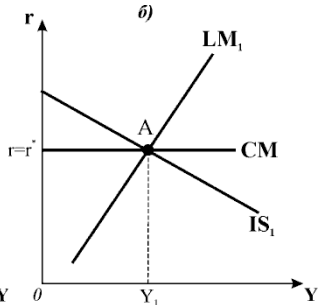
Графоаналітична вправа 1.

Розгляньте графіки і дайте відповіді на наступні запитання:

1) які моделі представлені на графіках? який тип економіки вони описують?

2) які зміни відбудуться на графіках, якщо центральний банк країни з метою стимулювання ділової активності вирішить знизити облікову ставку?

3) проілюструйте графічно наслідки монетарної експансії у

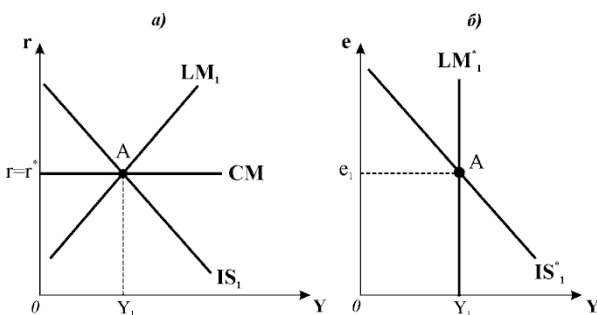
закритій економіці;

- 4) проілюструйте графічно наслідки монетарної експансії у відкритій економіці, яка функціонує за режиму фіксованого валютного курсу;
- 5) зробіть висновки відносно ефективності стимулювальної монетарної політики у закритій та відкритій економіці за фіксованого валютного курсу та абсолютної мобільності капіталу.

Графоаналітична вправа 2.

Розгляньте графіки і дайте відповіді на наступні запитання:

- 1) які моделі представлені на графіках?
- 2) які зміни відбудуться на графіках, якщо за інших рівних умов центральний банк країни почне скуповувати державні цінні папери на відкритому ринку?
- 3) проілюструйте графічно наслідки монетарної експансії у відкритій економіці, яка функціонує за режиму гнучкого валютного курсу та абсолютної мобільності капіталу; якими стануть параметри нової рівноваги економічної системи?
- 4) представте схематично передавальний механізм монетарної експансії; поясніть, чи відрізняється цей механізм за різними моделями?
- 5) зробіть висновки відносно ефективності стимулювальної монетарної політики у відкритій економіці за гнучкого валютного курсу та абсолютної мобільності капіталу.

Задача 1. Модель малої відкритої приватної економіки з режимом фіксованого обмінного курсу та абсолютною мобільністю капіталу описується наступними рівняннями:

- функція споживання вітчизняних товарів і послуг:
$$C = 20 + 0,7Y;$$

- функція вітчизняного попиту на імпортні товари і послуги: $Z = 0,1Y$;
- функція інвестиційного попиту: $I = 20 - 100r$;
- функція чистого експорту капіталу: $NA = 48 - 325r$;
- функція попиту на гроші: $L^D = 0,6Y + 40 - 600r$;
- пропонування грошей: $M^S = 100$;
- експорт товарів і послуг: $E = 40$;
- рівень цін фіксований: $P = 1$.

Визначте:

- 1) параметри загальної рівноваги малої відкритої приватної економіки – рівноважний обсяг доходу, рівноважну процентну ставку та стан платіжного балансу;
- 2) чи досягне економіка стану загальної рівноваги, якщо за інших рівних умов вона стане змішаною, а державні видатки становитимуть $G = 20$ за $T = 0$;
- 3) як повинна змінитись величина грошового пропонування, щоб відкрита змішана економіка досягла стану загальної рівноваги?

Задача 2. У моделі малої відкритої економіки з плаваючим валютним курсом і абсолютною мобільністю капіталу:

- крива IS описується рівнянням:
 $Y = 500 + 4G - 3T + 2NE - 20000r$;
- функція чистого експорту задана рівнянням:
 $NE = 600 - 100e$;
- попит на гроші описується рівнянням:
 $L^D = 0,5Y - 7500r + 100$;
- пропонування грошей становить: $M^S = 100$;
- державний бюджет збалансований $G = T = 100$;
- рівень цін фіксований: $P = 1$;
- внутрішня реальна процентна ставка дорівнює світовій
 $r = r^* = 4\%$.

Визначте, за якого значення реального валютного курсу мала відкрита економіка буде перебувати у стані загальної рівноваги –

рівноваги реального, монетарного та зовнішнього секторів.

Заняття 8. Європейська валютна система: еволюція, інтеграція, виклики

1. Економічна природа монетарної інтеграції
2. Еволюція Європейської валютної системи
3. Створення Європейського економічного і валютного союзу
4. Переваги та ризики монетарної інтеграції

Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Сучасна міжнародна валютно-фінансова система: чи наближається кінець ери долара? (19)*
- *Європейська валютна інтеграція: ефективність функціонування євро та нові виклики (20)*

Ключові поняття: монетарна інтеграція, оптимальний валютний простір, валютний союз, ЕВС, ЕКЮ, євро, Маастрихтські критерії, Європейський валютний інститут, Європейська система центральних банків (ЄСЦБ), Європейський центральний банк (ЄЦБ), конвергенція, валютна стабільність, економічна інтеграція, валютна інтервенція, фінансова політика, сеньйораж, паритет купівельної спроможності, валютний коридор, план Делора, єврооблігації.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, графоаналітичні вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає сутність монетарної інтеграції?
2. Як розвивалася Європейська валютна система від “валютної змії” до ЄВС?

3. Які етапи формування Європейського економічного і валютного союзу?
4. Які функції виконує Європейська система центральних банків?
5. Які основні критерії Маастрихтської угоди визначають вступ до зони євро?
6. Які вигоди і ризики має створення валютного союзу?
7. Як введення євро вплинуло на міжнародні валютні відносини?
8. У чому полягає роль ЕКЮ у формуванні сучасної європейської валютної системи?
9. Як функціонує механізм валютних інтервенцій у ЄВС?
10. Як валютна інтеграція впливає на економічний суверенітет країн-членів?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Монетарна інтеграція - це:

- а) інтеграція у сфері промисловості
- б) координація валютної та грошово-кредитної політики між країнами
- в) лібералізація торгівлі товарами
- г) створення єдиного ринку праці

Теорію оптимальних валютних просторів розробив:

- а) Дж. М. Кейнс
- б) Р. Манделл
- в) А. Сміт
- г) П. Самуельсон

Європейська валютна “змія” - це:

- а) система узгоджених валютних курсів країн ЄЕС
- б) проект створення євро
- в) валютна криза 1990-х
- г) політика валютних інтервенцій

Колективна європейська валюта до введення євро мала назву:

- а) євродолар
- б) ЕКЮ
- в) франк

г) марка

Маастрихтська угода була підписана у:

а) 1989 р.

б) 1992 р.

в) 1995 р.

г) 1999 р.

Головним завданням ЄЦБ є:

а) управління платіжним балансом

б) підтримка цінової стабільності

в) стимулювання експорту

г) регулювання фіскальної політики

Критерій державного боргу для вступу до зони євро становить:

а) не більше 30% ВВП

б) не більше 60% ВВП

в) не більше 90% ВВП

г) не більше 10% ВВП

Який із чинників не є перевагою валютного союзу?

а) зниження трансакційних витрат

б) стабільність цін

в) ускладнення грошової політики

г) зростання торгівлі

Який рік є офіційною датою запровадження євро у безготівкових розрахунках?

а) 1992

б) 1995

в) 1999

г) 2002

Євро остаточно замінив національні валюти країн ЄС у:

а) 2000 р.

б) 2002 р.

в) 2004 р.

г) 2005 р.

Практичне завдання

“Євро: стабілізатор чи ризик для країн ЄС?”

Ситуація: Після 2008 року єврозона зіткнулася з борговою кризою, коли країни Південної Європи (Греція, Італія, Іспанія)

втратили фінансову стабільність. ЄЦБ був змушений застосовувати нетрадиційні інструменти - “кількісне пом’якшення” та викуп облігацій. Водночас країни з високою конкурентоспроможністю (Німеччина, Нідерланди) виграли від стабільності євро.

Завдання:

1. Проаналізуйте, як спільна валюта впливає на країни з різним рівнем розвитку.
2. Визначте, які фактори сприяють або перешкоджають стабільності євризони.
3. Розробіть пропозиції щодо вдосконалення монетарної координації у ЄС.
4. Оцініть ризики для України у разі потенційної інтеграції до євризони.

Заняття 9. Міжнародні валютно-фінансові інститути

1. Міжнародний валютний фонд
2. Група Світового банку
3. Банк міжнародних розрахунків
4. Регіональні валютно-фінансові інститути

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

Роль МВФ і Світового банку у стабілізації економік, що перебувають у кризі: оцінка ефективності політик (21)

Ключові поняття: МВФ, квота, СДР, кредитна лінія, угоди “стенд-бай”, технічне сприяння, Група Світового банку, МБРР, МФК, МАР, БАГІ, МЦВІС, БМР, Базельський комітет, валютна ліквідність, регіональні банки розвитку, ЄІВ, ЄБРР, АзБР, АфБР, МаБР, пільгове кредитування, макроекономічна стабільність, технічна допомога..

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними**

завданнями (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Які основні цілі створення Міжнародного валютного фонду?
2. Як формується капітал і система квот у МВФ?
3. У чому полягають основні функції МВФ?
4. Що таке угоди “стенд-бай” та механізм розширеного кредитування?
5. Які установи входять до Групи Світового банку та які їхні функції?
6. Які особливості діяльності Міжнародної фінансової корпорації?
7. Яку роль відіграє Банк міжнародних розрахунків у стабілізації валютних відносин?
8. У чому полягає значення Базельського комітету з банківського нагляду?
9. Які регіональні валютно-фінансові інститути діють у світі та які їхні завдання?
10. Як діяльність МВФ та Світового банку впливає на економіку України?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Міжнародний валютний фонд створено у:

- а) 1944 р.
- б) 1947 р.
- в) 1952 р.
- г) 1961 р.

Головна мета МВФ:

- а) фінансування промисловості
- б) стабілізація валютних курсів і підтримка платіжного балансу
- в) стимулювання експорту
- г) контроль над податками

Рішення в МВФ ухвалюються:

- а) простою більшістю голосів
- б) спеціальною більшістю (70%)
- в) залежно від квот і голосів країн
- г) одностайно

До Групи Світового банку не належить:

- а) Міжнародна фінансова корпорація
- б) Банк міжнародних розрахунків
- в) Міжнародна асоціація розвитку
- г) Багатостороннє агентство гарантії інвестицій

Основна функція МБРР - це:

- а) короткострокове кредитування
- б) інвестування у розвиток інфраструктури
- в) регулювання валютних курсів
- г) страхування інвестицій

МФК фінансує проекти:

- а) лише державного сектору
- б) переважно приватного сектору
- в) лише військово-промислового комплексу
- г) сільського господарства

Основна функція БМР

- а) розроблення банківських стандартів і координація центральних банків
- б) фінансування малих підприємств
- в) створення нових валют
- г) кредитування приватних осіб

Базельський комітет створено при:

- а) Світовому банку
- б) Банку міжнародних розрахунків
- в) МВФ
- г) ЄБРР

Європейський інвестиційний банк надає кредити:

- а) лише державним підприємствам
- б) на проекти розвитку інфраструктури
- в) тільки приватним банкам
- г) виключно в доларах США

Україна є членом ЄБРР з:

- а) 1991 р.
- б) 1992 р.
- в) 1995 р.
- г) 1998 р.

Практичне завдання

Кейс 1. “МВФ та економічна стабільність України”

Ситуація: У 2022–2024 рр. Україна отримувала макрофінансову допомогу МВФ за програмою EFF (Extended Fund Facility). Основна мета - підтримати фінансову стабільність та здійснити реформи у сфері управління держфінансами.

Завдання:

1. Проаналізуйте основні умови програм МВФ для України.
2. Оцініть, які позитивні та негативні наслідки мають кредити МВФ.
3. Запропонуйте рекомендації для підвищення ефективності співпраці України з МВФ.

Кейс 2. “Роль Світового банку у післявоєнному відновленні економіки”

Ситуація: Після руйнувань інфраструктури країни отримують позики МБРР на відбудову транспортних шляхів, енергетики та житла.

Завдання:

1. Визначте переваги та ризики залучення кредитів МБРР для відновлення інфраструктури.
2. Розробіть пропозиції щодо ефективного використання позик Світового банку для України.

Кейс 3. “Базельські стандарти як інструмент фінансової стабільності”

Ситуація: Після фінансових криз 2008 і 2020 рр. БМР та Базельський комітет запровадили нові вимоги до капіталу банків (“Базель III”).

Завдання:

1. Проаналізуйте, як стандарти Базеля впливають на стабільність банківської системи.
2. Визначте виклики впровадження “Базель III” в українських банках.
3. Підготуйте пропозиції для НБУ щодо адаптації цих стандартів.

Заняття 10. Міжнародна економічна інтеграція

1. Сутність, передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції
2. Форми міжнародної економічної інтеграції: характерні риси та особливості
3. Інтеграційні процеси та основні інтеграційні об'єднання країн світу

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

Глобальна економічна інтеграція: тенденції розвитку та їх вплив на світову рівновагу сил. (22)

***Ключові поняття:** міжнародна економічна інтеграція, ефект масштабу, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз, зона вільної торгівлі, зона преференційної торгівлі, економічна конвергенція, інтеграційне угруповання, “ефект доміно”, “демонстраційний ефект”, дирижистська концепція інтеграції, теорія митних союзів, регіоналізація, глобалізація, економічний суверенітет.*

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає сутність міжнародної економічної інтеграції?
2. Які основні передумови сприяють інтеграційним процесам?
3. Які цілі мають інтеграційні об'єднання?
4. У чому різниця між зоною преференційної торгівлі, зоною вільної торгівлі, митним союзом і спільним ринком?
5. Які основні етапи економічної інтеграції?

6. Назвіть головні форми інтеграційних об'єднань у світі.
7. У чому полягає роль теорії митних союзів Дж. Вайнера?
8. Які особливості інтеграції в ЄС, НАФТА, АСЕАН, ЧЕС, ЕКОВАС?
9. Які переваги й ризики має участь у регіональних інтеграційних об'єднаннях?
10. Яке місце України у сучасних інтеграційних процесах?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Міжнародна економічна інтеграція - це:

- а) замкнене господарювання в межах однієї держави
- б) процес зближення та взаємоприспосовування національних економік
- в) політична унія
- г) лише усунення митних бар'єрів

Який фактор не сприяє інтеграції?

- а) географічна близькість
- б) ідеологічні суперечності
- в) розвиток транспорту
- г) подібний рівень економічного розвитку

Автором теорії митних союзів є:

- а) Дж. М. Кейнс
- б) Дж. Вайнер
- в) П. Самуельсон
- г) Дж. Мід

“Ефект доміно” означає:

- а) руйнування митного союзу
- б) приєднання нових країн через побоювання залишитись поза інтеграцією
- в) втрату економічного суверенітету
- г) створення нової валюти

Найнижчий рівень інтеграції - це:

- а) спільний ринок
- б) зона преференційної торгівлі
- в) митний союз
- г) економічний союз

ЄС є прикладом:

- а) економічного союзу
- б) зони преференційної торгівлі
- в) митного союзу
- г) політичної унії

НАФТА створена у:

- а) 1957 р.
- б) 1968 р.
- в) 1994 р.
- г) 2002 р.

Головна мета АТЕС

- а) створення зони вільної торгівлі в Азійсько-Тихоокеанському регіоні
- б) координація валютної політики
- в) підтримка країн Африки
- г) формування військового блоку

До складу АСЕАН не входить:

- а) Таїланд
- б) Малайзія
- в) Індонезія
- г) Аргентина

Організація ЕКОВАС діє переважно в:

- а) Центральній Африці
- б) Західній Африці
- в) Східній Африці
- г) Північній Африці

Практичне завдання

“Україна в сучасних інтеграційних процесах”

Ситуація: Україна бере участь у різних формах регіональної інтеграції - ЄС, СНД, ЧЕС. З 2014 року вектор співпраці змінився у напрямку Європейського Союзу, зокрема - завдяки Угоді про асоціацію та створенню Зони вільної торгівлі (DCFTA).

Завдання:

1. Охарактеризуйте, яку форму інтеграції становить Угода про асоціацію з ЄС.

2. Проаналізуйте, які переваги отримує Україна від участі у DCFTA.
3. Які обмеження та ризики існують для української економіки?
4. Запропонуйте три напрями поглиблення інтеграції України з ЄС.

“Порівняння інтеграційних моделей ЄС та НАФТА”

Ситуація: ЄС розвивався як політично-економічний союз із “вертикальною” інтеграцією зверху вниз, тоді як НАФТА - знизу вгору, з ініціативи бізнесу.

Завдання:

1. Порівняйте моделі інтеграції ЄС і НАФТА за ключовими характеристиками: структура, глибина інтеграції, інституційна організація.
2. Визначте, які переваги має кожна модель для бізнесу.
3. Підготуйте аналітичну таблицю порівняння (5 параметрів).

“Інтеграційні процеси в Азії: АТЕС і АСЕАН”

Завдання:

1. Опишіть роль Японії, Китаю та “азійських тигрів” у розвитку АТЕС.
2. Визначте перспективи створення зони вільної торгівлі в АТР.
3. Підготуйте коротку презентацію (до 5 слайдів) про інтеграційні моделі АТЕС і АСЕАН.

Заняття 11. Європейська економічна інтеграція

1. Витоки та етапи європейської економічної інтеграції
2. Інституційна структура Європейського Союзу
3. Суперечності розвитку та проблеми розширення ЄС

■ ***Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:***

Європейська економічна інтеграція: нові політики, виклики та перспективи для України (23)

Ключові поняття: європейська інтеграція, ЄОВС,

ЄЕС, Євратом, Римський договір, митний союз, спільний ринок, європейський економічний простір, Маастрихтський договір, економічний і валютний союз, євро, конвергенція, критерії стабільності, Європейський парламент, Європейська комісія, ЄЦБ, розширення ЄС, нові члени, інтеграційне ядро, соціально-економічна диференціація, політична інтеграція.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає історична передумова європейської інтеграції?
2. Які основні етапи розвитку інтеграції ЄС?
3. Які функції закріплені в Маастрихтському договорі?
4. Які критерії конвергенції визначають участь у валютному союзі?
5. Яку роль відіграють основні інститути ЄС (Європейська комісія, ЄЦБ, Європейський парламент)?
6. Які основні внутрішні суперечності існують у ЄС?
7. Як вплинуло розширення 2004 року на розвиток Євросоюзу?
8. Які основні виклики для нових членів ЄС?
9. Як інтеграція впливає на соціально-економічну нерівність у межах Європи?
10. У чому полягають зовнішні фактори впливу на розвиток ЄС?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Початком європейської інтеграції вважається:

- а) 1944 р.
- б) 1950 р.
- в) 1957 р.
- г) 1961 р.

Європейське об'єднання вугілля і сталі створено на підставі:

- а) Римського договору
- б) Паризької угоди
- в) Маастрихтського договору
- г) Єдиного європейського акта

Римський договір (1957 р.) започаткував створення:

- а) Європейського центрального банку
- б) Європейського економічного співтовариства
- в) Європейської валютної системи
- г) Європейської політичної унії

Єдиний європейський акт (1987 р.) започаткував створення:

- а) валютного союзу
- б) єдиного внутрішнього ринку
- в) митного союзу
- г) зони вільної торгівлі

Маастрихтський договір було підписано у:

- а) 1987 р.
- б) 1992 р.
- в) 1999 р.
- г) 2002 р.

Європейський центральний банк почав діяти у:

- а) 1993 р.
- б) 1995 р.
- в) 1999 р.
- г) 2002 р.

Критерій державного боргу для вступу до єврозони - не більше:

- а) 30% ВВП
- б) 60% ВВП
- в) 80% ВВП
- г) 100% ВВП

До “трьох опор” Європейського Союзу належить:

- а) спільна аграрна політика
- б) спільна зовнішня політика та політика безпеки
- в) спільна енергетична політика
- г) спільна податкова система

Розширення ЄС 2004 року збільшило його кількість членів до:

- а) 15
- б) 20
- в) 25
- г) 30

Одним із головних внутрішніх викликів ЄС є:

- а) надлишок ресурсів
- б) нерівномірність економічного розвитку країн-членів
- в) надмірна централізація влади
- г) відмова від спільної валюти

Практичне завдання (кейс-дискусія)

Кейс: “Європейська інтеграція: єдність у різноманітті?”

Ситуація: Після розширення 2004-2007 рр. Європейський Союз зіткнувся з проблемою різношвидкісного розвитку: нові члени мають нижчий рівень ВВП, слабшу інституційну систему та більшу соціальну нерівність. Водночас зростає напруга між «ядром» (Німеччина, Франція, Нідерланди) і «периферією» (Польща, Угорщина, Болгарія, Румунія).

Завдання:

1. Визначте головні чинники, що сприяли успіху європейської інтеграції.
2. Проаналізуйте причини нерівномірності економічного розвитку країн-членів.
3. Розробіть пропозиції щодо підвищення ефективності політики згуртованості ЄС.
4. Підготуйте коротку презентацію (5 слайдів) на тему: “Майбутнє Європейського Союзу: федерація чи союз держав?”

Заняття 12. Глобалізація економічного розвитку: виклики та глобальні проблеми людства

1. Сутність, чинники та ознаки процесу глобалізації світового господарства
2. Суперечливість процесу глобалізації: переваги та ризики
3. Глобальні проблеми людства: причини, класифікація та шляхи вирішення
4. Міжнародне регулювання глобальних проблем

■ **Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:**

- Глобалізація vs деглобалізація: економічна взаємозалежність чи нова ізоляція? (24)
- Глобальні проблеми людства: економічний вимір кліматичних змін і сталого розвитку (25)

Ключові поняття: глобалізація, інтернаціоналізація, фінансова глобалізація, інформаційні технології, транснаціональні корпорації (ТНК), глобальні моделі, Римський клуб, демографічний вибух, екологічна криза, парниковий ефект, паливно-енергетична проблема, сировинна проблема, сталий розвиток, міжнародні організації, ООН, ОЕСР, G7, Рада Європи, ОБСЄ, міжнародне енергетичне агентство, глобальне управління..

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає сутність економічної глобалізації?
2. Які основні чинники зумовлюють процес глобалізації?
3. Назвіть головні ознаки глобалізації світового господарства.
4. Які основні переваги та негативні наслідки має глобалізація?
5. Що таке фінансова глобалізація та як вона впливає на національні економіки?
6. Які причини виникнення глобальних проблем людства?
7. Як класифікуються глобальні проблеми?
8. Які основні шляхи вирішення екологічної та демографічної проблем?
9. Які функції виконують міжнародні організації у регулюванні глобальних процесів?
10. Яке місце України в умовах сучасної глобалізації?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Термін “глобалізація” уперше ввів:

- а) Дж. Кейнс
- б) Р. Робертсон
- в) Дж. Форестер
- г) М. Месарович

Основним чинником глобалізації є:

- а) розвиток військових технологій
- б) науково-технічний прогрес і інформаційні технології
- в) монополізація ринку зброї
- г) скорочення чисельності населення

Основна ознака глобалізації економіки:

- а) автаркія
- б) зростання взаємозалежності національних економік
- в) ізоляціонізм
- г) імпортозаміщення

“Фінансова глобалізація” означає:

- а) інтеграцію ринків товарів
- б) єдність і взаємозалежність фінансових систем світу
- в) зростання експорту продовольства
- г) регіональну інтеграцію

Головним протиріччям глобальної економіки є:

- а) нерівномірність розвитку країн
- б) надлишок капіталу
- в) скорочення світової торгівлі
- г) посилення ізоляції

До позитивних наслідків глобалізації належить:

- а) зростання нерівності
- б) поширення інформаційних технологій
- в) економічна залежність
- г) міграційні кризи

Демографічна проблема пов’язана з:

- а) низькою народжуваністю у розвинених країнах
- б) надмірним зростанням населення у країнах, що розвиваються
- в) дефіцитом трудових ресурсів у ЄС
- г) старінням населення США

Основним екологічним наслідком глобалізації є:

- а) зростання тривалості життя
- б) посилення екологічної кризи
- в) стабілізація клімату
- г) скорочення промислового виробництва

ООН створено в:

- а) 1919 р.
- б) 1939 р.
- в) 1945 р.
- г) 1961 р.

Основна мета діяльності ОЕСР:

- а) координація економічної політики країн
- б) контроль за військовими витратами
- в) формування єдиного ринку
- г) ліквідація ТНК

Практичне завдання

“Глобалізація: єдність можливостей чи асиметрія розвитку?”

Ситуація: Світова економіка продовжує глобалізуватись, але водночас зростає нерівність між розвиненими та бідними країнами. Розрив у ВВП на душу населення між США та найменш розвиненими країнами зріс у десятки разів. Україна інтегрується до глобальних ринків, але стикається з викликами залежності від зовнішніх факторів - енергетичних, валютних, інвестиційних.

Завдання:

1. Визначте основні прояви глобалізації в економіці України.
2. Проаналізуйте, які переваги і ризики глобалізації відчуває українська економіка.
3. Запропонуйте заходи державної політики для зниження негативних наслідків глобалізації.
4. Обговоріть у малих групах:
 - “Чи можлива справедлива глобалізація?”
 - “Як балансувати між відкритістю економіки та національними інтересами?”

Заняття 13. Міжнародна конкурентоспроможність національної економіки

1. Сутність і рівні міжнародної конкурентоспроможності
2. Фактори та рушійні сили формування конкурентоспроможності
3. Показники оцінки міжнародної конкурентоспроможності
4. Методики та індекси оцінювання конкурентоспроможності країн

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Міжнародна конкурентоспроможність: фактори, рейтинги та шляхи підвищення позицій України (26)*
- *Геоекономічна конкуренція між США, ЄС і Китаєм: наслідки для країн Східної Європи (28)*

Ключові поняття: конкурентоспроможність, конкурентні переваги, мікро-, мезо-, макрорівень конкурентоспроможності, фактори виробництва, структурні зрушення, транснаціональні корпорації (ТНК), індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI), політичний ризик, економічна стабільність, інноваційний потенціал, ефективність ринку праці, фінансовий ринок, технологічний розвиток, ВЕФ, Світовий банк..

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, графоаналітичні вправи):

Контрольні запитання:

1. У чому полягає сутність міжнародної конкурентоспроможності національної економіки?
2. Які фактори визначають конкурентоспроможність підприємств, галузей і країн?
3. Як співвідносяться мікро-, мезо- та макрорівні конкурентоспроможності?

4. Які основні тенденції впливають на розвиток конкуренції у світовій економіці?
5. Які особливості має діяльність ТНК у формуванні глобальної конкуренції?
6. Які рушійні сили становлення конкурентоспроможності на рівні країн?
7. Які існують методики оцінювання міжнародної конкурентоспроможності?
8. Які основні складові індексу глобальної конкурентоспроможності?
9. Як інновації впливають на рівень конкурентоспроможності держави?
10. Як підвищення конкурентоспроможності впливає на добробут населення?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Конкурентоспроможність - це:

- а) здатність країни знижувати ціни на експорт
- б) здатність отримувати кращі результати порівняно з конкурентами за рахунок переваг
- в) монополізація ринку
- г) залежність від іноземних інвестицій

Основою конкурентоспроможності країни є:

- а) низькі податки
- б) ефективне використання національних ресурсів
- в) державний протекціонізм
- г) імпортозаміщення

Індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI)

розробляє:

- а) Світовий банк
- б) Міжнародний валютний фонд
- в) Всесвітній економічний форум
- г) ОЕСР

До складових GCI належить:

- а) рівень корупції
- б) інноваційний потенціал

- в) військова міць
- г) експорт сировини

Мікрорівень конкурентоспроможності характеризує:

- а) позиції країни у світовій торгівлі
- б) ефективність діяльності окремого підприємства
- в) галузеві індикатори
- г) стійкість фінансової системи

Основним джерелом довгострокових конкурентних переваг є:

- а) природні ресурси
- б) технологічні інновації
- в) низька заробітна плата
- г) валютні інтервенції

Який фактор найбільше впливає на конкурентоспроможність країни у XXI столітті?

- а) наявність родовищ корисних копалин
- б) людський капітал та інновації
- в) кількість населення
- г) протекціонізм

Зростання продуктивності праці веде до:

- а) зниження конкурентоспроможності
- б) підвищення конкурентоспроможності
- в) інфляції
- г) зменшення експорту

Приклад країни з високою глобальною конкурентоспроможністю:

- а) Аргентина
- б) Норвегія
- в) Швейцарія
- г) Греція

Основна мета підвищення конкурентоспроможності національної економіки

- а) зменшення імпорту
- б) забезпечення стійкого економічного зростання
- в) скорочення експорту
- г) ізоляція внутрішнього ринку

Практичне завдання (кейс-аналітика + групова дискусія)

Кейс: “Конкурентоспроможність України: переваги, виклики та можливості”

Ситуація: За останні роки позиції України у світовому рейтингу глобальної конкурентоспроможності залишаються нестабільними. Серед сильних сторін - високий рівень освіти, ІТ-сектор, аграрний потенціал; серед слабких - інституційна нестабільність, інфраструктура, фінансова система.

Завдання:

1. Проаналізуйте ключові фактори, що визначають конкурентоспроможність України.
2. Порівняйте їх із показниками сусідніх країн (Польща, Румунія, Туреччина).
3. Визначте, які інституційні реформи сприятимуть підвищенню глобальної позиції України.
4. Запропонуйте 3–5 стратегічних напрямів підвищення конкурентоспроможності в умовах євроінтеграції.

Дискусія: *“Україна у рейтингу GCI-2030: прогноз та пріоритети”.*

Мозковий штурм: *“Як зробити Україну інноваційним хабом Східної Європи?”.*

Заняття 14. Україна в системі міжнародних економічних відносин

1. Роль України у сучасній системі міжнародних економічних відносин
2. Структура зовнішньоекономічних зв'язків України
3. Євроінтеграційні пріоритети та міжнародна співпраця України
4. Виклики та перспективи післявоєнної відбудови та інтеграції у глобальні ринки

■ Презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань:

- *Україна на шляху до економічного відродження: інтеграція у європейський та глобальний ринки. (30)*

Ключові поняття: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, торговельний баланс, прямі іноземні інвестиції, міжнародна інтеграція, глобальні ланцюги доданої вартості, євроінтеграція, Угода про асоціацію, зони вільної торгівлі, інвестиційний клімат, енергетична безпека, логістичні коридори, санкційна політика, План Маршалла для України, G7, OECD, IMF, WTO, ЄБРР, макрофінансова допомога, міжнародна підтримка відновлення.

Самоконтроль підготовки до практичного заняття та поточного контролю знань здійснюється за **контрольними завданнями** (контрольні запитання, тести, задачі, вправи):

Контрольні запитання:

1. Яке місце посідає Україна у системі міжнародних економічних відносин?
2. Які основні напрямки зовнішньоекономічної діяльності України?
3. Як змінилася структура зовнішньої торгівлі України за останні роки?
4. Які головні торговельні партнери України?
5. Як Угода про асоціацію з ЄС вплинула на зовнішньоекономічні пріоритети України?
6. Яку роль відіграють міжнародні організації у підтримці української економіки?
7. Які проблеми та можливості має Україна у процесі післявоєнної інтеграції?
8. Як змінилась інвестиційна привабливість України внаслідок війни?
9. Які галузі мають найбільший потенціал у відбудові економіки?
10. Які стратегічні напрями економічної співпраці визначатимуть місце України у глобальній системі?

Тести: визначте єдино правильну відповідь

Основними статтями експорту України традиційно є:

а) автомобілі та електроніка

- б) чорні метали, зерно, олія
- в) паливно-енергетичні товари
- г) одяг і взуття

Основним торговельним партнером України після 2022 року є:

- а) Росія
- б) Китай
- в) Європейський Союз
- г) Індія

Україна є членом:

- а) Європейського Союзу
- б) Світової організації торгівлі
- в) ОПЕК
- г) МЕРКОСУР

Основна мета Угоди про асоціацію Україна-ЄС

- а) запровадження єдиної валюти
- б) створення зони вільної торгівлі
- в) формування митного союзу
- г) військова інтеграція

Який сектор має найбільший потенціал для розвитку експорту України?

- а) аграрний
- б) вугільна промисловість
- в) текстильна промисловість
- г) авіабудування

До пріоритетів післявоєнної відбудови належать:

- а) скорочення імпорту
- б) розвиток енергетики, логістики, ІТ
- в) збільшення кількості держпідприємств
- г) зниження ролі іноземних інвесторів

Який міжнародний фінансовий інститут активно фінансує проекти відбудови України?

- а) МВФ
- б) СОТ
- в) ЮНІДО
- г) ЄСБ

Основна проблема зовнішньої торгівлі України у 2024 році

- а) низький попит на метал
- б) обмежена логістика через воєнні дії
- в) перевиробництво
- г) демографічна криза

Прямі іноземні інвестиції - це:

- а) кошти для соціальної підтримки
- б) довгострокові капіталовкладення іноземних компаній
- в) короткострокові кредити
- г) державні субсидії

Участь України в ініціативі “Велика сімка (G7) +” означає:

- а) повне членство в G7
- б) партнерство у питаннях безпеки та відновлення
- в) економічну ізоляцію
- г) вступ до НАТО

Практичне завдання

“Україна на економічній мапі світу: виклики відновлення та інтеграції”

Ситуація: Після 2022 року Україна опинилась у центрі уваги світової економічної спільноти. Країна отримує масштабну фінансову підтримку, бере участь у міжнародних ініціативах з відбудови, адаптує економіку до стандартів ЄС і формує нові логістичні маршрути експорту.

Завдання:

1. Проаналізуйте структуру зовнішньої торгівлі України за останні три роки.
2. Визначте основні економічні виклики на шляху євроінтеграції.
3. Підготуйте коротку аналітичну записку:
 - *“Як Україна може стати регіональним логістичним і технологічним центром після війни?”*
4. Розробіть 3 пропозиції для підвищення конкурентоспроможності України на глобальних ринках.

- **Мозковий штурм:** *“Якою має бути економічна стратегія України до 2035 року?”*

- **Міні-презентації (5–7 хв):** “Шлях України до економічного лідерства у Центрально-Східній Європі”.

Модульна контрольна робота №4

7. ЗАВДАННЯ З ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Теоретичні питання

1. Міжнародна економіка: сутність, структура, особливості та закономірності розвитку.
2. Міжнародний поділ праці: сутність, види, чинники. Україна у сучасному МПП.
3. Відкритість економіки: сутність, кількісні та якісні параметри. Економічна безпека відкритої економіки у глобалізованому світі.
4. Платіжний баланс та його структура. Характеристика рахунків платіжного балансу країни
5. Класичні теорії міжнародної торгівлі: теорії абсолютних та порівняльних переваг.
6. Неокласичні теорії міжнародної торгівлі. Теорія Хекшера-Оліна
7. Новітні теорії міжнародної торгівлі (торгівля диференційованою продукцією, внутрішньогалузевої торгівлі, технологічного розриву, життєвого циклу продукту).
8. Міжнародна торговельна політика: фритредерство та протекціонізм. Загальна характеристика джерел, аргументів та інструментів політики протекціонізму.
9. Тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Мито та його різновиди. Економічні наслідки митних тарифів
10. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Економічні наслідки квотування імпорту.
11. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Економічні наслідки „добровільних експортних обмежень“.
12. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Економічні наслідки експортних та антиімпортних субсидій.

13. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі. ГАТТ. СОТ: функції та принципи діяльності. Економічні наслідки вступу України до СОТ.
14. Міжнародний рух підприємницького капіталу: передумови, форми, сучасні тенденції, соціально-економічні наслідки. Транснаціональні корпорації.
15. Міжнародний рух позичкового капіталу: джерела, форми, соціально-економічні наслідки.
16. Проблема зовнішньої заборгованості: показники зовнішнього боргу та механізми його скорочення. Причини утворення зовнішнього боргу України та його характеристики
17. Міжнародна міграція робочої сили: причини, форми, напрями, соціально-економічні наслідки. Трудова міграція з України
18. Міжнародна передача технологій: форми, економічні наслідки, міжнародне регулювання. Україна в системі міжнародної передачі технологій.
19. Еволюція світової валютної системи. Система „золотого стандарту“: базові принципи, курсоутворення, відновлення рівноваги платіжних балансів, переваги та недоліки
20. Розвиток регіональних валютних систем на прикладі ЄВС. Переваги та ризики монетарної інтеграції
21. Міжнародні валютно-фінансові інститути. Діяльність Міжнародного валютного фонду
22. Міжнародні валютно-фінансові інститути. Діяльність Групи Світового банку
23. Валюта та її види. Види та чинники валютного курсу. Валютна політика
24. Система фіксованих валютних курсів: сутність, переваги та недоліки. Адаптація платіжного балансу за фіксованих валютних курсів
25. Система гнучких валютних курсів: сутність, переваги та недоліки. Адаптація платіжного балансу за гнучких валютних курсів
26. Бреттон-Вудська валютна система: базові принципи, курсоутворення, відновлення рівноваги платіжних балансів, переваги та недоліки

27. Ямайська міжнародна валютна система: базові принципи, курсоутворення, відновлення рівноваги платіжних балансів, переваги та недоліки
28. Європейська валютна система: етапи становлення, базові принципи, переваги та ризики монетарної інтеграції.
29. Міжнародна економічна інтеграція: сутність, передумови, чинники, форми. Європейський Союз. Україна і ЄС.
30. Глобалізація як чинник розвитку світової економіки: сутність, форми прояву, переваги і ризики. Національні інтереси України у глобалізованому світі.

II. Основні поняття та категорії

1. Абсолютна перевага	51. Інтернаціоналізація
2. Автаркія	52. Інтраіндустріальна торгівля
3. Адвалерне мито	53. Квотування імпорту/експорту
4. Антидемпінгове мито	54. Компенсаційне мито
5. Баланс поточних операцій	55. Комбіноване мито
6. Баланс невидимих операцій	56. Конвертованість валюти
7. Валюта	57. Ліцензування імпорту/експорту
8. Валютна інтервенція	58. Мала відкрита економіка
9. Валютне застереження	59. Мито
10. Валютна монополія	60. Міграція робочої сили
11. Валютні резерви	61. Міжнародна економічна інтеграція
12. Валютний демпінг	62. Міжнародна економіка
13. Валютний ризик	63. Міжнародний валютний фонд
14. Валютний кліринг	64. Міжнародний поділ праці
15. Валютний курс	65. МБПР (Світовий банк)
16. Валютний союз	66. Митний союз
17. Велика відкрита економіка	
18. Відкрита економіка	
19. Вільні економічні зони	
20. Внутрішня субсидія	
21. ГАТТ	

22.	Генеральна торгівля	67.	Невидимий експорт/імпорт
23.	Глобалізація	68.	Нерезидент
24.	Девальвація	69.	Офшорний бізнес
25.	Девізна політика	70.	Паритет купівельної спроможності
26.	Дисконтна політика	71.	Паризький клуб
27.	Диверсифікація валютних резервів	72.	Паушальні платежі
28.	Демпінг	73.	Платіжний баланс
29.	Дефолт	74.	Плаваючий валютний курс
30.	Добровільні експортні обмеження	75.	Порівняльна перевага
31.	Економічна безпека	76.	Портфельні інвестиції
32.	Експортна квота (показник відкритості)	77.	Преференційне мито
33.	Експортна субсидія	78.	Протекціонізм
34.	Економічний союз	79.	Прямі інвестиції
35.	ЕКЮ	80.	Ревальвація
36.	Ембарго	81.	Резидент
37.	Еміграція	82.	Резервна валюта
38.	Ефективний митний тариф	83.	Реєміграція
39.	Євро	84.	Реекспорт
40.	Євровалюта	85.	Реімпорт
41.	Євродолари	86.	Реінвестиції
42.	ЄБРР (Європейський банк реконструкції та розвитку)	87.	Режим найбільшого сприяння
43.	Зона вільної торгівлі	88.	Резервна валюта
44.	Золотомонетний стандарт	89.	Роялті
45.	Золотозливковий стандарт	90.	Світова організація торгівлі (СОТ)
46.	Золотодевізний стандарт	91.	Світове господарство
47.	Зона вільного підприємництва	92.	Специфічне мито
		93.	Спеціальні права запозичення (SDR)
		94.	Спільний ринок
		95.	Тарифна квота
		96.	Тимчасова міграція
		97.	Транснаціональна

48.	Імміграція	корпорація
49.	Імпортна квота
(показник
відкритості)	98. Фіксований валютний
курс
50.	Інвестиційний клімат	99. Франчайзинг
100. Фритредерство

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Козак Ю. Г., Заєць М. А., Притула Н. В. та ін. Одеса : ТОВ «Плутон», 2016. 352 с.
2. Міжнародні економічні відносини : підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.
3. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. І. Крисоватого, Р. Є. Зварича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 660 с.
4. Шталь Т. В. Світове господарство і міжнародні економічні відносини : навч. посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 239 с.

Допоміжна

5. Міжнародна економіка : навч. посіб. / за ред. Г. Е. Гронтковської. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 384 с.
6. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / С. В. Сіденко, О. М. Іваницька, О. В. Кузнецов та ін. Київ : НАУ, 2015. 468 с.
7. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаля. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с.
8. Міжнародна економіка : підручник / за ред. В. Г. Герасимчука, С. В. Войтка. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка», 2024. 532 с.
9. Гуткевич С. О. Міжнародна економіка : підруч. Харків : Діса Плюс, 2021. 428 с.

10. Міжнародна економіка : навч. посіб. / за ред. В. П. Решетило, О. В. Бервено ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. 244 с.
11. Білоцерківець В. В. Сучасна міжнародна економіка : підруч. Дніпро, 2019. 386 с.
12. Лук'яненко Д. Г., Поручник А. М., Столярчук Я. М. Міжнародна економіка : підручник. Київ : КНЕУ, 2014. 762 с.
13. Гуткевич С. О., Корінько М. Д., Сафонов Ю. М. Міжнародна економіка : підручник. 3-є вид., переробл. і доповн. Харків : Діса-Плюс, 2021. 428 с.
14. Орехова Т. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. для студ. закладів вищої освіти. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 324 с.
15. Міжнародні економічні відносини : бакалаврський курс : навч. посібник. Ч. 2, т. 1 / ред. кол.: І. М. Посохов та ін. ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків, 2019. 762 с.
16. Кібік О. М., Нестерова К. С., Хаймінова Ю. В. Міжнародна економіка : навч.-метод. посібн. Одеса, 2020. 85 с.
17. Міжнародні економічні відносини : навч. посібник / за ред. С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2015. 305 с.